

FAMILIA

Numerul 23 - 24.

Oradea-mare 10 23 iunie 1904.

Anul XL.

SERBAREA JUBILEULUI „FAMILIEI“ ÎN ORADEA-MARE.

Cuvântarea vicarului episcopesc
Dr. Augustin Lauran

după rugăciunea amvonului de la S. Liturgie
în catedraia gr. cat. română

Domnule Redactor Jubilar,
și Fiu credincios al Sântei noastre Biserici!

Știu, că într'acest moment serbătoresc, Te preocupă întrebarea, ce și-a pus-o și-și și Profetul împărătesc, David, că: „Ce voiu respăli Domnului pentru toate care mi-a dat mie?“ (Ps. 115 v. 3) — Permite-mi deci, ca la rezolvirea acestei întrebări de foarte mare importanță, din acea simă, din acea venerațiune, și din acea iubire adevărată ce ți-o păstrez, să contribuesc și eu cu ceva, în cualitatea acea, despre care a zis Apostolul: „Așa să ne socotească pe noi omul, ca pe niște slugi ale lui Christos, și ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu“ (I. Cor. IV. 1.)

Încep cu acea, că valoarea omului atârână de la cât cântărește în cumpăna judecării lui Dumnezeu: pentru-că, alte sunt judecățile oamenilor, și alte sunt judecățile lui Dumnezeu. — Cele ce le înalță și le aplaudează oamenii, adese-ori le disaproabă și le detestează Dumnezeu. — Altcum, scris este, că Dumnezeu chiar și „dreplatea o judecă“ (Cfr. Ps. 74 v. 2.)

Oamenii judecă pe semenii sei, de comun, după demnitatea ori pozițiunea lor socială. — Dar, din privința aceasta, mare și puternic a fost în ochii lumii și împăratul Vavilonului Valtassar,

carele încunjurat de mulțimea adulătorilor sei benchetuiă strepilos, profanând vasele sacre ale bisericii din Ierusalim a adevăratului Dumnezeu, cari le răpise de acolo tatăl seu, împăratul Nabuchodonosor. — Însă ce? Între strepitul ospetului, vede dînsul uimit, cum una mână misterioasă, scrie pe părete niște cuvinte enigmatice, — „Mane, Thechel, Phares“ (Dan. V. 25.), cari tâlcuindu-i-le Profetul Daniil, a înțeles, că „pusu-s'a în cumpănă, și sa aflat cu scădere“ (Dan. V. 27.) Și Medii, năvălind asupra orașului încă în noaptea aceea, și omorînd pe împăratul Valtassar: împărăția lui o-a luat Darie Medul.

Criteriul altora, întru apreiarea oamenilor, e starea lor materială. — Dar, ce se ține de aceasta, bogat a fost și acel om din Evanghelie, cărnă rodindu-i țarina așa, cât nu avea unde să-și adune rodurile sale, și-a decis, că-și va sparge jînițele sale, și mai mari le va zidi, și va stringe acolo toate rodurile sale și bunătățile sale, și va zice sufletului seu: „Suflete, ai multe bunătăți strinse spre mulți ani, odichnește-te, mănâncă, bea, veselește-te“ (Luc. XII. 19.) — Însă ce folos? Pentru-că „Dumnezeu i-a zis lui: Nebune, întru aceasta noapte vor să ceară sufletul teu de la tine, dară cele ce ai gălit cui vor fi?“ (Luc. XII. 20.) Și Evangelistul mai adauge aici încă și acea glossă: „Așa este cel ce stringe lui-și comoara, iară în Dumnezeu nu se îmbogățește!“ (Luc. XII. 21.)

Alții, în urmă, valoarea oamenilor o măsură

de după înțelepciunea lor. — Dar, unde-Ți trebuie om mai înțelept decât împăratul Solomon, a cărui înțelepciune a devenit chiar proverbială, și despre carele stă scris, că: „a grăit de lemne de la chedrul cel din Livan, și până la izopl carele iesă prin zid, și a grăit de dobitoace și de cele ce zboară, și de cele ce se târăiesc și de pești. Și au venit din toate noroadele se auză înțelepciunea lui Solomon, și a luat daruri de la toți împărații pământului, cari auziă de înțelepciunea lui“ (III. Reg. IV. 33—34.) — Înse iarăș ce folos, dacă Solomon îmbătat de atâta mărire deșartă, în urmă a ajuns să se închine chiar și idolilor concubinilor sale de neamuri străine, cu desprețul acelu Dumnezeu adevărat, carele l-a îmbogățit cu atâte daruri? (III Reg. XI. 7—8.), iară mai târziu, venindu-și în ori, și însuș Solomon a zis: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune“ (Eccles. I. 2.)

În ce consiste dară *valoarea* adevărată a omului?

Spre a se putea răspunde la întrebarea aceasta corect, este de a se cumpeni bine acea enunțaiune a lui Dumnezeu, făcută prin Profetul seu Ieremia: „Să nu se laude cel înțelept întru înțelepciunea lui, și să nu se laude cel tare întru tării lui, și să nu se laude cel bogat întru bogăția lui. Ci întru aceasta să se laude cel ce se laudă, că înțelege și cunoaște, că eu sunt Domnul cel ce fac milă și judecată și dreptate pe pământ, *că întru aceasta este voia mea*, zice Domnul“ (Ier. IX. 22—23).

Numai acela și-resolvește dară corect problema vieții sale, și prin urmare, numai acela are adevărată *valoare* în cumpăna judecării și a dreptății lui Dumnezeu, carele se știe conformă acestei *norme de viață*, promulgate nouă prin însuș Dumnezeu.

Nu încape îndoială, că însa-și *viața* consiste în *lucrare*, și prin urmare, numai acela se poate zice că *a trăit* într'adevăr, carele are un trecut *laborios*.

Viața Ta, Domnule Redactor, a fost una laboriositate neîntreruptă. Aceasta trebuie să Ți-o conceadă, aceasta trebuie să o recunoască toți aceia, cari Ți cunosc activitatea literară, carea ni-se înfașează cu atâta mai interesantă, cu cât e mai sublim *scopul* prefapt, — de a da directivă chiar *familiei*. — Și fiind-că Tu, spre acea, înainte cu 40 ani, ai fondat un organ de publicitate, redactat cu multă trudă și osteneală: este într'adevăr înălțator de inimă, că din ocaziunea aniversării de 40 ani a fondării foaiei, la întrebarea, că „Ce voiu respălți Domnului pentru toate care mi-au dat mie?“ (Ps. 115 v. 3.),

ai respuns cu *jertfa de mulțămită* de astăzi, pentru-că prin aceasta S. Liturgie, oficiată de cătră ministrii Sântului Altar, ai oferit lui Dumnezeu un dar, decât care pentru acea nu i-ai fi putut oferi ceva mai prețios, pentru-că *victima oferită*, ca într'o persoană dumnezeiască și Domnezeu și om, e de preț *nemărginit*.

Să nu cugeți înse, că prin acea, că pentru beneficiile primite, i-ai oferit lui Dumnezeu întru mulțămită un dar atât de prețios, ai fi dispensat de a mai oferi, de a-i mai dăruî ceva încă și *din ale Tale proprie*, pentru-că trebuie să recunoști, că și Tu însu-ți, și totul ce ai, dimpreună cu toate puțințele Tale, atât trupești cât și sufletești, toate, dar toate sunt darurile lui Dumnezeu, date Ție, spre a Te folosi de ele conform *acelei norme de viață*, carea, precum văzurăm, ni s'a promulgat nouă prin însuș Dumnezeu. — Prin urmare se cuvine, ca întru mulțămită, în acest nou stadiu al vieții Tale laborioase, să i-le oferești lui și toate aceste: să-i oferești mintea, să-i oferești inima, să-i oferești voia, să-i oferești toate puțințele sufletești și trupești, să-i oferești chiar și însă-ți foaia ce o redactezi, ca astfel binecuvântându-Te și pe Tine și întreprinderea Ta, să-Ți conformezi toți pașii, și prin urmare și activitatea ta literară *normei aceleia*, cu atât mai virtos, pentru-că Tu, prin organul Teu de publicitate, activitatea Ta literară, altcum încă o-ai angajat în serviciul *familiei*, adecă în serviciul unui așa *ășezământ dumnezeesc*, întru nobilitarea și perfecționarea căruia, culminează oareșcum toată economia Rescumpărării neamului omenesc. — Pentru acea a și pus Dumnezeu acest *ășezământ* al seu, *familia*, sub scutul acelei Biserici, despre carea, ca unic Institut al mântuirii vecinice, stă scris, că cel ce „nu va ascultă de Biserică, să-Ți fie Ție ca un păgân și vameș“ (Mt XVIII. 17.)

Numai așa și-va percurge dară, foaia Ta, „Familia“ în mâinile Tale, cariera sa, pe căile, Domnului, dacă într'acest nou stadiu al vieții Tale laborioase, *oferindu-o și aceasta lui Dumnezeu*, nu vei permite nici când, venirea ei în disonanță ori coliziune cu Magistra lumii, cu S. Maica Biserică. — Atunci înse, vei fi binecuvântat și Tu, și întreprinderea Ta. — Te va binecuvântă Dzeu Tatăl; Te va binecuvântă Dzeu Fiul; Te va binecuvântă Dzeu Spiritul Sânt; Te va binecuvântă Treimea Sântă cea de o ființă și nedespărțită: și binecuvântarea aceasta să fie cu Tine în veci. Amin.

Să trăești mult și bine pe pământ!

DISCURSUL DE DESCHIDERE al președintelui Nicolae Zigre.

Onorată adunare!

Este un adevăr constatat și recunoscut, că un popor etnic numai prin limba proprie trăește, iară limba se desvoaltă și se cultivează prin literatura sa; — un popor care posedă condițiuni de viață, stăruie din toate puterile la cultivarea limbei și al literaturii sale, căci numai prin nivelul culturai și a literaturii poate fi reprezentat cu demnitate între popoarele culte.

Până când poporul român impilat a zăcut în letargia obscurantismului, limba a fost păstrată numai în coliba țeranului, inse cu atâta jeiosie, încât în decursul veacurilor a fost gata a-și vărsă sângele și a-ș jertji chiar și viața pentru limba sa strămoșească. În acest period al întunecului, literatura a fost un teren steril, un teren necunoscut.

Îndată ce inse razele luminei au strălucit și pe orizontul națiunii române, Provedința, care ocârmuește destinele popoarelor, s'a îngrijit ca să trimită și poporului român bărbați muncitori pe toate terenele activității, — cari purtând în sinul lor durerile și dorințele neamului, au muncit și muncesc din greu pentru luminarea și cultivarea poporului român.

Unul dintre acești bărbați ieșiți din a doua școală după renașterea națională este și domnul Iosif Vulcan, publicist și redactorul foaiei beletristice „Familia“, carele condus de ambițiune nobilă, plin de idealism și cu focul inflăcărât al iubirei de neam, încă din frageda tinereță s'a angajat ca muncitor al pressei și al literaturii române, ca atare la anul 1865 a fondat revista beletristică „Familia“, pe care de atunci și până acum, în timp de 40 ani, pe lângă alte lucrări literare, fără întrerupere a susținut-o și redactat cu mare zel, multă însuflețire și cu mare sacrificii mai ales considerând neinteresarea și puținul sprijin ce-l întimpină din partea publicului nostru ori ce întreprinderi și produse literare.

Nu voiesc acı a apretia în detali valoarea instructivă a acestei reviste și influința binefăcătoare asupra vieții sociale românești, voiu inse să constat că a contribuit foarte mult la deșteptarea simțului național și a alimentat simțul estetic în inimile fragede, — dară totodată a format și o școală pentru tineret, a fost un organ de publicitate în care mulți

bărbați eminenti de ai noștri muncitori și cultivatori ai literaturii și-au comunicat și publicat lucrările literare.

Sustinerea și redactarea acestei reviste literare cu atâta abnegațiune și perseveranță în restimp de 40 ani, este un moment de progres însemnat în istoria literaturii române; — 40 ani de muncă intensivă și productivă pe terenul publicistic-literar formează un episod în istoria culturai și literaturii române; acest moment de progres, acest episod istoric cultural, ne-am adunat noi azi să-l serbătorim amesurat demnității noastre naționale.

Aceasta festivitate nu este o serbare particulară ori familiară, ci este serbarea tuturor Românilor cari își iubesc limba și literatura, — este o serbare națională.

Cu iubire de neam și cu toată căldura inimii ve salut domnilor adunați și întruniți la aceasta serbare națională. Cu aceasta declar conferința literară deschisă.

DISCURS FESTIV

pronunțat de secretarul episcopesc dr. Corneliu Bulcu.

Doamnelor și domnilor,

Onoratul comitet al dspărțământului oradan al Asociațiunii mi-a incredințat onorifica misiune de a luă cuvântul în aceasta mare și frumoasă zi, în care serbăm jubileul de 40 ani al înființării revistei „Familia“ prin Iosif Vulcan.

Dacă este o știință, care azi de o potrivă trebue să intereseze pe toți Români, aceea este literatura. Dați-mi voie așa dar, doamnelor și domnilor, ca în treacătul a câtorva momente să fac puțină literatură.

Admit, că multe savante și ingenioase cercetări și scrutări s'au făcut în domeniul literaturii române. Făcutu-s'au acele de oameni activi și de spirit, dar totuș pe aceasta temă suntem azi și vom fi mâne, întocmai cum zice Rousseau despre femeie: „ori cât de multe se scriu asupra ei, tot ne mai rămâne ceva de zis“.

Și ce este literatura? În genere, nu e altă decât espresiunea sentimentelor și ideilor popoarelor, ori ca istorie, este istoria vieții spirituale a unui popor în determinate epoce. Ea ne prezentă fotografia a tot ce omul a simțit și cugetat până în prezent. Și ori cât de mărginită și neperfectă ar fi ea, formează leagănul civilizațiunii. Pier popoară și dispar civilizațiunii, literatura inse rămâne în picioare, pentru că trăește cu sentimentul și se nutrește din spiritul nemuritor al popoarelor. Așa vedem, că Grecia lui Pericle și Roma lui August nu mai sunt, ele inse trăiesc chiar și în momentul actual, vor trăi și în

viitor, nu numai ca suvenir, ci întocmai ca parte a existenței noastre și a generațiilor viitoare. Trăiesc și vor trăi în operele neperitoare sujerate de inteligență și de sentiment.

A cultivă literatura, a critică și a da judecată asupra chestiunilor ce prin natura lor sunt de domeniul literaturii; mai încolo a consacra talentul acestei chestiuni mari, înseamnă a ieși din sfera umilită a vieții prozaice, a da viață sentimentului și zbor fantaziei; și este acesta un lucru mult folositor pentru întreținerea vieții spirituale a unui popor.

Să ne îndreptăm așa dară voința noastră spre perfecționarea facultăților sufletești, s'o diregem spre cultivarea literaturii și spre educațiune națională. Un scriitor francez zice: „cu cât oamenii vor fi mai luminați, cu atât vor fi mai liberi“; iar înțeleptul Țichindeal adresându-se către Români zice: Minte! mărită nație... mintea!... când te vei lumina cu învățăturile... mai aleasă nație nu va fi pe pământ înaintea ta“.

Avem și noi Români literatura, putem fi mândri de ea azi. Dacă ne ridicăm cu amintirea numai la finele veacului al XVIII-lea și la începutul celui XIX-le, cu multă indostulire și sufletească bucurie vom afla, cum Samuil Clain, Șincai și Petru Maior, acești luceaferi ai orizontului românesc, așezară pe pagini perene cronicile Românilor, culese și descifrate din manuscritele arhivelor străine, cum cu neobosit zel compuseră regule de filologie și gramatică, lexicoane, studii teologice și morale.

Intr'adevăr o glorioasă auroră se ivi cu acești scriitori mari pe cerul literaturii române. Ei prin valoroasele lor șcrieri și prin persecuțiunile îndurate își fac numele neperitor în istoria literaturii române. Ca să facem pomenire numai de scriitorii din a noastră patrie, tot în acelaș timp muncesc cu multă râvnă pe terenul literaturii românești: Molnar, Tempea, Diaconovich, Țichindeal și alții. Acest din urmă serie fabule și „precepte filozoficești și moralicești“.

Acești bărbați prin scrierile și strigările lor au reușit să mijlocească emanciparea diecezii Aradului din robia limbei sârbești și să înființeze preparandia din Arad. La aceste în cel mai potrivit timp, de bun și cu totul neașteptat ajutor le veni înființarea gimnaziului din Beiuș prin marele episcop Samuil Vulcan.

Mulți inși din scriitorii români în cursul veacului al XIX-le au părăsit țara trecând în România. Așa au trecut granițele țării: Ioan Maiorescu, Muntean, Laurian și George Lazar. Lucrarea literară pe acele timpuri aici la noi a întimpinat tot mai multe și mai multe greutăți din cauza censurei aspre și acesta eră în mare parte motivul, că acești muceitori literați au părăsit țara lor.

George Lazar a trecut în România, precum în sus spune, ca „să samene grăul cel curat și fără neghină“; aici a fondat școala și cu învățat zel a lucrat pentru deșteptarea simțului național. A și reușit a dezvoltă conștiința națională mai mult decât se poate crede. Tot pe acele timpuri au muncit pe terenul literaturii române poeții ardeleni: Bărac, Budai, Delean și Vasile Aron, a căror scrieri au devenit mult populare.

Cultivarea limbei și a literaturii române s'a început la noi de odată cu a limbei și literaturii maghiare, și a înaintat în anii războaelor, încă și după pace sub reacțiune.

Spiritul reacționar, care de la 1815 se lățișe peste toată Europa, dacă nu putu stinge puternicul sentiment național deșteptat prin apostolii de la începutul veacului al XIX-le, dar îl slăbi înăbușându-l (V. Barițiu „Părți alese“ vol. I. pag. 100.)

Abia de la 1838, când George Barițiu înființă în Brașov „Gazeta Transilvaniei“ și „Foaia pentru minte, inimă și literatură“, din nou încep să se zărească lumina reinvierii naționale. Deșteptarea popoului prin evenimentele din 1848, înmulțirea școaelor primare și secundare, ca gimnaziile din Brașov, Năseud și Brad, Asociațiunea înființată la 1860 ș.a. au respândit și continuă a respândi tot mai mult cultura în masele popoului român. Dar lipsa bunăstării materiale și alte multe nevoi și piedeci sunt cauzele, pentru cari în țara noastră literatura nu s'a putut dezvoltă întocmai precum s'ar fi dorit.

Pe lângă toate aceste totuș în epoca așa numită națională a literaturii române, cu mult zel s'au distins pe terenul literaturii: Andreiu Mureșan în poezie, Timoteu Cipariu în filologie, George Barițiu, Iacob și Aurel Mureșian, Cristea, Marienescu, Alexandru Roman și Babeș în ziaristică și istorie, Șaguna, Moldovan, Ilarion Pușcariu, Grama, Micul, Gregoriu Silași și Augustin Bunea în istoria bisericească, Ioan Lăpădat și Iosif Vulcan în poezie și literatura estetică.

Numele ce-l zisei mai urmă este numele ilustrului scriitor român, care aproape jumătate de secol a mers în fruntea întregii noastre mișcări intelectuale. Este varie și estinsă, doamnelor și domnilor, câmpia în care Iosif Vulcan timp atât de îndelungat a tras brazde de lumină. Poet, estetic, critic, etnolog, jurnalist și dramaturg; iată căile, pe cari lumina minții sale a străbătut o multime de probleme din viața popoului român.

Am venit la acest loc, doamnelor și domnilor, ca în mod festiv să jubilăm pe muncitorul literar Iosif Vulcan, care înainte de asta cu 40 ani a întemeiat valoroasa sa revistă beletristică și literară „Familia“. În cursul timpului de 40 ani o sumedenie de reviste și jurnale române au ajuns în cimitirul literar, până ce „Familia“ susta și va sustă în mod falnic, asemenea unei plante, care și-a estins rădăcinile sale peste întreaga grădină a popoului român din țara noastră.

Dați-mi voie, doamnelor și domnilor, ca fără de a atinge modestia ce atât de mult îl caracterizează pe eruditul, pe mult iubitul nostru jubilent, să ve fac o scurtă dare de seamă despre a lui rodnică activitate literară.

Muncit-a și scris-a Iosif Vulcan la început din zel de românism, dar așa că totdeauna s'a gândit profund la ceea-ce a scris. Inspirat de o pasiune jună, a scris o serie de poezii lirice, din cari atâtea câte a publicat sunt de ajuns pentru a putea aprecia talentul seu poetic. — De loc la începutul carierei sale de scriitor și jurnalist, fără de a răsfoi chrisoavele ascunse prin archive, fără călăuză, el scria într'o limbă aleșuită de pe buzele popoului român, într'o limbă dulce și într'o versificație ușoară și corectă. Fondul unor poezii a lui Iosif Vulcan e împrumutat de la popor, a cărui iniuriere se observă în întreaga sa lucrare atât în poezie cât și în proză. Și dacă vom zice, că poezia lui Iosif Vulcan curge ușor și cu gândire de tinerețe este, că ea e rodul în mare parte a vârstei tinere, în care totul curge mai

ușor. Așă e d. și d. că Iosif Vulcan e tiner și azi — numai părul i-a albit.

De-l vom privi și mai de aproape ca poet, vom afla, că a cântat simțirile, dorurile, bunătatea, bucuria, lipsurile și suferința poporului român; a cântat cu un glas vioiu și sprinten înfrățirea și iubirea dulce a tinereții sale. Dar pentru a ne dispunză de aprecieri particulare, lăsăm să vorbească însași lira poetului. Așă în poezia „Ce ne mai lipsește”... cu glas de profet zice:

„Mecenați ne trebuiesc,
Numai dinșii ne lipsesc,
Școale ne mai trebuiesc
Numai aste ne lipsesc,
Celitori ne trebuiesc
Numai ei ne mai lipsesc,
Limba ne mai trebuiesc
Numai asta ne lipsesc,
Am trăi noi fericește,
Am avea un viitor
Numai una ne liosește,
Întrunirea tuturor.
Aste ne mai trebuiesc
Numai aste ne lipsesc.”

Cine va mai putea trage la îndoială, că nu sunt aceste exclamațiuni ale poetului Vulcan inspirate de un profetic sentiment? Oare nu ne muncesc pe noi și azi aceste lipsuri, aceste nevoi?

Cine nu se va îndulci sufletește cetind cum Iosif Vulcan scrie despre sentimentul de mamă:

„Ori și câte simțeminte
Sunt în oameni pe pământ,
Mai înalte și mai sfinte
Ca și-a mamei dulci nu sunt;
Căci iubirea cea mai mare
Și durerea cea mai grea,
Fericirea de neantare
Le resimte numai ea”.

Cu însuflețire românească ne provoacă la lucrare, când zice:

„Ori și cât de mic la număr
Noi trăim om tot aci,
Dacă umăr lângă umăr
Într'un cuget ne-om uni;
Căci nu gloata, număr mare,
Dau țarie gîntilor:
Că înfrățirea la lucrare
Pentru'n mândru viitor”.

În mijlocul luptelor ce în viață a suportat, pătruns de dorul ce-l are față de înaintarea și înflorirea națiunii sale, ne zice poetul Vulcan:

„Vei fi tu încă mare, națiunea mea amată,
Avea-vei încă odată un mândru viitor,
Ca steaua în zori apus-a mărirea-ți de odată,
Dar soarele resare cu-apusul stelilor.
Nu deserați! la lucru cu mână bărbătească
Și-atunci națiunea noastră de nou va să înflorească.”

Atunci, când ne provoacă cu însuflețire să fim buni și însuflețiți români, totodată ne îndeamnă să ne iubim și patria; așă zice:

„Feciori eroi la luptă fecioare neantătoare,
Speranța, floarea, fala românului înjosit;
Sădiți în pieptul vostru a patriei amoare,
Să fiți români, române, căci timpul a sosit!

Nu deserați, la lucru cu mână românească,
Și-atunci națiunea noastră de nou va să înflorească.”

Român învăpăiat, naționalist înflăcărat între ori ce împrejurări a fost Iosif Vulcan, ceea ce atât de dragălaş transpiră din următoarea poezie:

„Ce simțire de plăcere
Saltă în ochi și-mi arde în vâni!
E plăcerea ce-ți ofere
De-a petrece cu Români,
Vorba, cântul, simțământul,
Toate drag ni se întrunesc;
Căci și dorul, ba și gândul,
Totul este românesc.
Trageți hora românească,
Ce-i Român să tot trăiască.”

Avut-a Iosif Vulcan darul de a cânta tot ce a văzut, tot ce a atins și înviorat inima sa. Paserile, florile și fluturii, cântă, vorbesc, plâng și sufer în poeziile lui. Așă cetim în „Conspirațiunea florilor”:

„În șir garofițe, sulfine și nalbe,
Bujor, odolean, clopotei, toporași:
Flori roșie, vânete, verzi și mai albe
Formau o cunună de frați dragălași.
Dincolo cameli și crini, lacrimioare,
Și cactuse, roze cu dulce miros,
Și m-me-uită, busuioc, stelișoare,
Ghirlandă cu farmecul ei amoros.

Bujorul începe cu tonul seu lin:
Surate iubite, a noastră regină,
Copila plăpădă pe noi ne-a uitat:
De-o lună de zile nu vine în grădină
Să-și facă din noi buchetaș minunat.”

Am citat cred de ajuns, ca să ne convingem doamnelor și domnilor, despre aceea, că ori cine cește poeziile lui Iosif Vulcan, par că de loc l-ar și cunoaște, de oare-ce toate scrierile sale au o înălțare cu viața sa. În toate îl vezi luptându-se cu împrejurările. Talentul seu deosebit se manifestă mai ales într'aceea, că ori cât de mic, ori cât de neînsemnat e subiectul poeziei sale, îl face interesant prin sfârșit, care totdeauna e puternic, e culminant.

Atunci, doamnelor și domnilor, când sufletul dvoastre în mijlocul afacerilor zilnice simte nevoie de recorire, de expansiune și de ideal, luați și cetiți poeziile, cetiți novelele, piesele teatrale și discursurile lui Iosif Vulcan, și veți afla, că toate aceste ve vor satisface în privința aceasta. Ve vor înfrumșetă lumea, ve vor nutri sufletul, ve vor îndulci impresiile obștești și pe cei în vârstă ve vor întineri. Au nu ne vorbește Iosif Vulcan cu sufletul, când ca orator prudent, cu tact și însuflețit ne zice:

„Mama noastră a tuturor e națiunea: O vrednică mamă, care a îndurat mii de suferințe, iubitoare și bună, care ș-a pus în cumpană pentru noi toate podoabele; de neam mare, căci e odrazla gîntei latine, din care ș-a adus comori de însușiri neprețuite, ce alții n'au. A fi vlăstarii ei, e mândria noastră. A o iubi și a jertfi pentru ea tot, chiar și viața, e datoria noastră de oameni ciștiți”... Mai departe ne zice: „Aceasta simțire are o putere supraomenească, o putere, care dă sbor nădejdei și curaj voinei noastre, o putere, căreia ne supunem cu fală. Puterea aceasta se numește: conștiință națională”. Apoi continuă: „Datoria fruntașilor ori căru neam este a

deșteptă, a înrădăcină și a dezvoltă conștiința națională. O muncă aceasta, la care trebuie să ia parte toți, căți țin să fie vrednici de cinstea obștească, dând cea mai bună parte a puterii lor“.

Dat-am loc aci câtorva șiruri dintr'un discurs al lui Iosif Vulcan. Nenumerate sunt discursurile ce a ținut dânsul la diferite întruniri, și totdeauna eră elocințe, căci zisele lui eșiau din adâncul inimei, și cauza îi eră sfântă și cu sfințenie pricepută și ascultată.

Sunt acum 35 ani de când s'a înființat: „Societatea pentru fond de teatru român“ și de atunci până azi aceasta mișcare de mare însemnătate pentru respândirea culturii românești în patria noastră neîntrerupt și-a avut în fruntea sa ca cel mai laborios factor al ei pe Iosif Vulcan. Aceasta societate în timpul din urmă sub conducerea înțeleaptă a presidentului Iosif Vulcan a luat nou avânt și credem, că nu mai este departe timpul, când societatea actorilor români va cutriera sate și orașe, ca în limba dulce românească să vestească neamului nostru bunul, adevărul și frumosul.

În istoria culturii române pe pagina unde se va descrie nașterea și dezvoltarea artei dramatice, cu recunoștință va fi citat și numele lui Iosif Vulcan, care atât prin activitatea dezvoltată în prosperarea Societății pentru fond de teatru român, cât și prin piesele sale teatrale a deșteptat și deșteaptă și azi în publicul român simțul, gustul și ambiția pentru scena română.

O specie a scrierilor sale este *novela*. Toate novelele și schițele sale sunt morale și moralizatoare și cuprind subiecte din societatea română. Merită aceste locul lor în literatură, pentru că deștaaptă mereu suvenirii dragălașe din timpurile dezvoltării limbii și literaturii române în patria noastră. Stilul acestor scrieri e bogat, colorat, variat și de o rară originalitate. Are ceva ce aparține exclusiv scriitorului.

Cine dintre dvoastre n'a cetit „Ranele națiunii“ de Iosif Vulcan? Este aceasta scriere o fidelă și conștientioasă iecană a stării noastre sociale și naționale, și pe lângă o profundă cugetare ne prezintă un învăpăiat naționalism. — Să nu uităm a notă și aceea, că în scrierile lui Iosif Vulcan aflăm multă satiră și umor plin de spirit. Umorul lui înse e de așa nuanță, că nici odată nu vatămă nici atacă bunul simț și gustul estetic, precum adese-ori fac preinșii nostri umoriști.

Pe timpul când la frații de peste Carpeți munciau pe terenul literar Tit Maiorescu, Vasile Pogor, Constantin Negruzzi, Vasile Alecsandri și alții, în Ardeal George Barițiu pe terenul jurnalistic și Timoteu Cipariu pe cel științific, — pe atunci cei din Ungaria propriu zisă, în frunte cu Iosif Vulcan își aveau teren comun de înțelegere asupra limbii și scrierii române, asupra esteticii și a literaturii în revista „Familia“. E constatat, că afară de bătrâna „Gazeta“ nu este nici un jurnal românesc, care să aibă mai multe și mai reale merite pentru poporul românesc decât „Familia“.

„Familia“ de loc după întemeiere deveni arena convenirii celor mai ilustre condeie, cari împreună cu multe talente tinere au dat ajutorul lor muncitorului redactor, carele în scurt timp a reușit a ridică nivelul jurnalului său. O știm cu toții, că mare

parte a muncitorilor literați de azi, din „Familia“ lui Iosif Vulcan au aflat primele lor cunoștințe literare, precum și aceea, că multe talente, devenite în urmă serbătorite, în „Familia“ și-au făcut aparițiunea în arena literară.

Iar ce privește publicul cetitor, o mulțime mare de preoți, funcționari, învățători și cărturari din popor au avut de școală „Familia“, care i-a introdus în cunoașterea autorilor români și a produselor lor.

Așă e, doamnelor și domnilor, căci redactorul Familiei, ilustrul nostru jubilent, în cursul obositor al unei munci zeloase de 40 ani, a reușit să deștepte în Români simțul eomun, simțul spre lucrare împreună, simțul pentru tot ce e bun, nobil și frumos. Reușit-a dînsul să adune și concentreze mai toate puterile, dorințele și nizuințele izolate ale Românilor. Și a munci în literatură 40 ani de-a rândul, în mijlocul unei societăți în mare parte indiferentă de ceea ce se serie, acesta e semnul unui suflet de om ales.

Timp de 40 ani a fost Iosif Vulcan adevăratul dascăl literat al poporului român, care abandonând ori ce funcțiune publică ce i-ar fi consumat puterile și l-ar fi indispus pentru munca literară, s'a dedicat, ba putem zice, că s'a jertfit cu trup cu suflet activității jurnalstice; ceea ce va să zică, s'a jertfit din tinerețele sale pentru luminarea și întărirea conștiinței naționale în frații sei Români. Martori ne sunt cele 39 volume deja implinite ale Familiei, că redactorul ei este un bărbat de un talent original și de o judecată profundă, cari distinsse calități împreunate cu o înaltă inteligență și erudițiune, îi asigură un loc în rândul literaților iluștri români. Martore ni e și aceea împrejurare, că cel mai înalt areopag al literelor — Academia Română — deja de ani îl are în sinul său ca membru laborios; unde aceea înaltă distincțiune l-a ajuns, că nu de mult fu ales prezident în secțiunea literară.

Astăzi, când mi s'a dat onorul a face o scurtă revistă asupra activității lui Iosif Vulcan pe terenul literar, sunt fericit că pot cu multă plăcere constată, că încă nu e încheiată aceasta rodnică activitate. Talentul și diligența ce a pus Iosif Vulcan în serviciul culturii naționale, mai promit încă multe lucrări; dar și cât a lucrat este de ajuns să-l pomenim în rândul celor mai destoinici și mai iluștri muncitori și luptători naționali.

Doamnelor și domnilor! Activitatea lui Iosif Vulcan pe terenul literar, poate fi proverbială. Rari oameni, cu atâta răbdare! Înainte cu Dumnezeu! Nu te oprească în a ta muncă criticele acelor ce n'au gustul literaturii, ei mergi înainte, pe drumul ce ți-ai ales! Să-ți ajute Dzeu! La mulți ani să trăiești!

DISCURSUL LUI IOSIF VULCAN.

Domnilor și doamnelor,

Cu sfială me prezint în fața acestei strălucite adunări, căci mare e onoarea ce mi se face și mici sunt meritele mele pe cari le pot pune în cumpănă. Și dacă ar fi vorba numai de persoana mea, modestia ar fi trebuit să me oprească d'a trece pragul acestei sale.

Dar aceasta festivitate nu este numai a mea, ea se avântă mai sus de cultul personal, este manifestarea instinctului de trainicie al unui popor, care ține să se afirme și care respălătește cu toată căldura dragostei sale pe aceia cari muncesc pentru înaintarea lui.

Ziua de astăzi este o zi de serbătoare a limbei, literaturii și culturii românești, sfântă treime căreia me închin cu evlavie și căreia i-am dedicat toată viața mea.

Ziua de astăzi este o zi de serbătoare națională românească, unde frații mei Români și surorile mele române, toți și toate într'un gând, ridică un comun altar cultului strămoșesc, se 'nchină cu devoțiune Geniului național și dorul lor năvalnic și dornic de progres se urcă spre cer, cum fumul de tămâie sfântă se 'nalță sus la Dumnezeu.

Mărețată, sublimă și sfântă zi! Par că un curent electric trece prin rândurile noastre, care ne deșteaptă, ne întărește și ne încălzește sufletul, inspirându-ne bucurie, mândrie, fericire. Devotați aceluiaș ideal, cugetele, aspirațiunile și visurile noastre se întrunesc și se 'ncheagă într'o horă de frăție. Aice toți suntem egali, ca creștinii în fața a Totputernicului. Și eu nu-s decât fericitul al cărui nume s'a afișat pe steagul acestei serbări.

Un titlu de mândrie acesta pentru mine, care inse totodată îmi impune datoria să me înșir sub steagul acela și punând cu toții umer la umer să-l urcăm pe piscul cel mai înalt, să fălfăie falnic de acolo, ca sub el să se adune toți frații și toate surorile, toți câți simt românește în inimile lor, toți câți își iubesc graiul strămoșesc, obiceiurile neașe străvechi, literatura noastră plâpândă și tot ce constituie idiomul nostru național.

M'ați sculat, iubiți frați oradani, de la masa mea de scris, unde timp de 40 de ani și mai bine am țesut atâte vise frumoase și mi-ați făcut onoarea să me poftiți aice. Am venit, și iată îmi văd visul cu ochii.

Un tablou fermecător se desfășoară vederii mele. O splendidă întrunire din tot ce are neamul nostru mai distins. Demnitari ai bisericii, preoți ai altarului, fruntași ai vieții noastre publice și culturale, muncitori ai existenței, tinerime inspirată de râvna muncii și drept podoabă a acestui cerc, ca diamantele într'un inel, o încântătoare cunună de doamne și domnișoare.

Academia Română, mama ocrotitoare a culturii naționale, ne-a făcut înalta onoare să ne trimită salutul seu incurajator; Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, cea mai importantă instituțiune culturală a noastră în patrie, a ținut să fie și ea reprezentată spre a-și spune cuvântul seu de consimțire; Societatea pentru fond de teatru român asemenea își cere partea ei de bucurie din aceasta festivitate, organizată în onoarea iniția-

torului și președintelui ei. Și au venit mulți, din diverse părți, unii din mari depărtări, căci au aflat că aice s'a arborat un steag al culturii naționale, au venit să salute steagul și să jurăm cu toții că pentru el trăim și murim.

Și ceea ce ne inspiră bucurie și mai mare, ceea ce înalță festivitarea noastră la nivelul unui entuziasm, este că vedem în jur de noi speranța viitorului nostru: tinerimea de la diverse instituțiune înalte, din străinătate și din patrie, conduși de farmecul însuflețirii, în ochi cu focul sacru al mândriei, aducând prinosul devotamentului lor pe altarul ridicat aici culturii românești.

Și toți câți s'au iatrunit în sala aceasta la serbarea jubileului de 40 ani al revistei mele *Familia*, au venit inspirați de sentimentul conștiinței naționale, care ne îndeamnă să lucrăm totdeauna și pretotindenii pentru deșteptarea și luminarea poporului nostru, care ne impune să sprijinim cu tot sufletul nostru pe aceia cari muncesc pe terenul acesta, ca în comun și deplin acord, legați cu toții de dragostea frățească, să ne afirmăm și noi Români ca un element de civilizațiune.

Me 'nchin smerit acestui înălțător avânt, care a deșteptat din amorțeală străvechiul nostru Bihor, care a atras interesarea și participarea lumii intelectuale românești — și cuprins de-o emoțiune pe care abia o pot stăpâni, vin să aduc tributul mulțămitei mele despărțământului oradan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, care în frunte cu vrednicul seu președinte, stimatul meu amic, dl Nicolae Zigre, cu concursul tuturor Românilor din orașul acesta și cu al tinerimei noastre aflătoare aice, din belșugul dragostei pentru neamul românesc și muncitorii lui, au organizat aceasta serbare.

Cu profundă devoțiune me prostern în fața adoratei mele națiuni, care ca o mamă iubitoare, nu vede defecte și slăbiciuni în fiul seu și-l stringe cu dragoste la sin. Cu inima palpitândă d'o negrăită bucurie, cu sufletul încântat de plăceri divine, dar cu buzele tremurânde d'o sfântă fericire: îi rostesc adâncă mea gratitudine, că sub impresiunea dragostei sale materne, prin reprezentați distinși întruniți aici, prin scrisori și telegrame, a ținut să respălătească atât de splendid munca modestă dar stăruitoare a unui fiu devotat, care timp de 40 de ani ș-a dedicat toată palpitarea inimei pentru cultura neamului seu.

*

Patruzeci de ani!

Un interval scurt acesta în viața unui popor; o vecinicie în a unui individ.

Dar când cineva petrece timpul acesta în muncă continuă, stăruind pentru un ideal a cărui figură îi aurește tot momentul, lucrând pentru un scop măreț ale cărui succese îi întăresc puterile istovite, luptând cuprins de farmecul unui bold ceresc, care nencetat îi produce noue și noue iluziuni, anii trec repede și timpul de 40 de ani ne pare scurt.

Par că a fost numai eri, când în avântul juvenil am înființat revista „Familia”. Idee destul de îndrezeată, căci pe timpul acela limba noastră se află încă prea la începutul formațiunii și noi Români de dincoace de Carpați nu aveam scriitori pentru o foaie beletristică. Și totuș am cutezat, căci eram pătruns de necesitatea unei astfel de publica-

țiuni literare; familiile și în deosebi femeile române n'aveau ce să citească.

Și am dat înainte. Este caracteristic, că — întemeiând revista în Budapesta — primul prinos al noii publicațiuni a fost dedicat Orăzii-mari, unde mi-am făcut studiile gimnaziale și unde învățasem limba românească. Prinosul acesta a fost portretul și biografia mecenatului Nicolae Zsiga, cu care am ilustrat prima pagină a „Familiei“.

Publicul m'a întâmpinat cu destulă căldură și încetul cu încetul scriitorii noștri cei mai de frunte mi-au făcut onoarea să-mi dea sprijinul. Barițiu, Cipariu, Papiu Ilarian, Bolintineanu și alții din cei bătrâni au venit înca de la început întru ajutorul meu. A fost un adevărat deliciu pentru mine și citorii mei când cei doi fruntași literari de atunci, Barițiu și Cipariu, s'au încins la o discuție polemică, încălând unul B., celalalt C.

Dintre cei tineri, sunt de remarcate: Iulian Grozescu, primul meu colaborator, Arone Densușianu și Vas. Bumbac.

Într-una din zile, în anul al doilea, un nou și remarcabil talent ne surprinse din Cernăuți. Se iscăla Eminovici și scriea că este numai de 16 ani. L-am romanizat numele și l-am introdus în literatură cu numele de „Eminescu“. Dinsul n'a protestat, ba l-a adoptat. Astfel botezul literar al lui Eminescu s'a făcut în „Familia“.

Mai mulți ani ne-a fost Eminescu unul din colaboratorii cei mai diligenti. Revăzându-l la 1883 în București, în salonul literar al dlui Tit Maiorescu, unde cetise vr'o șapte poezii de amor, cele mai admirabile inspirații erotice ale lui, la recomandarea dlui Maiorescu, mi le-a dat mie să le public în foaia mea. Astfel acele (Ce e amorul, Pe lângă plopii fără soț, S'a dus amorul, Când amintirea etc.) s'au publicat întâia-ori în „Familia“. Trimitându-i un modest onorar, poetul mi-a răspuns că acesta a fost primul onorar ce a primit pentru lucrările sale și toamai din Oradea-mare. Un titlu de fală acesta pentru „Familia“ și scrisoarea — durere numai fragment — a lui Eminescu este cea mai scumpă reliquie literară a mea din lunga carieră ce am parcurs.

Și anii treceau și cum sbureau se înmulțiau și colaboratorii noștri. Hașdeu, Urechia. Tocilescu, Granda, Nic. Densușianu, dimpreună cu I. Lăpădat, Andrei Bârseanu, Virgiliu Onițiu și alții s'au perândat de multe ori în coloanele noastre.

Și s'a ivit un nou talent, la început timid și sfios sub un pseudonim, „Boseu“. Dar în scurt timp talentul acesta luă un sbor înalt, deveni un mare poet, fondatorul unei noi școli poetice române. Acest mare poet, ivit întâia-ori și el prin „Familia“ cu numele Boseu, este George Coșbuc.

Și ne-a onorat însuș regele poezilor noștri, marele Alecsandri, ilustrând paginile noastre cu lucrările sale până la moartea sa. Figura sa plină de bunătate; sfaturile, îndemnul și încurajările sale ne luminează pentru totdeauna cariera. Colecția de serisori și manuscrise ne sunt toate câte o comoară la care privim cu jind.

Și a venit un șir de tineri, din cari unii de atunci s'au creat nume bine cunoscut, condeie cari fac onoare literaturii. Ei acum aiurea răspândesc lumina talentului lor. Iar noi avem bucuria să putem constată că tot „Familia“ le-a fost și lor leagănul literar.

Tribună liberă pentru toți cei ce aveau inspirațiunea d'a vini în publicitate cu vr'o idee prielnică pentru răspândirea gustului de cetit și pentru dezvoltarea culturii naționale, — „Familia“ a fost în toate timpurile oglinda fidelă a evoluțiunii noastre intelectuale. Fără pretenții d'a face școală și d'a crea curente, ea a stat în serviciul școlii naționaliste și ea atare a fost însăș decenii d'a rândul dascălița nevestelor și fetelor române din clasele de mijloc, cari — în lipsa de școli pentru fetele din acele clase — din „Familia“ au învățat să scrie și să citească românește.

Este mic, prea modest, rezultatul ce am produs în literatura română. Dar epoca în care am început să lucrez, mijloacele de cari am putut dispune și greutatea d'a atrage interesarea publicului, me vor seuză pentru puținetea roadelor muncii mele.

Este puțin, prea puțin, ceea ce am putut face pentru cultura neamului meu. Dar am liniștea sufletului că i-am dat tot ce am avut mai scump în mine, că mi-am făcut datoria de fiu iubitor și în ori ce moment pot să-mi închid ochii spre vecie alintat de convingerea că n'am trăit înzadar.

Vor veni alții cu mai mari pregătiri, în condiții mai norocoase, cari vor duce mai departe opera începută de o generație idealistă, care s'a mistuit puterile în lucrările de început. Când ei, fericiții, își vor serba triumful, își vor aduce aminte și de acei muncitori din negura trecutului, cari desinteresati și fără a putea spera să se bucure de roadele muncii lor, s'au pus tot sufletul și toată inima pentru ca să eldească bazele unui succes în viitor. Atunci poate se va găsi cineva care să se abată și la gheața ce va ascunde osâmintele mele...

Eu me închin înaintea tronului a Totputerai-cului Dumnezeu și îi mulțumesc cu toată evlavie de creștin, că luându-mi viața până la bătrânețe, m'a făcut părtaş de rara ferisire d'a-mi putea dedica toată viața în serviciul culturii neamului meu.

Mulțumesc lui Dumnezeu că la îndeplinirea acestui serviciu mi-a dat o vrednică tovarăsa în mult iubita mea soție, care m'a înțeles și m'a ajutat!

Seuzăți aceasta notă intimă familiară, căci ar fi o mare ingrătitudine din partea mea, dacă în acest moment, cel mai solemn în viața mea literară, nu mi-aș implini datoria față de acea ființă mai apropiată de inima mea, care în zile de restricte m'a încurajat și la bucurii mi-a mărit veselia, care mi-a îndulcit viața.

Încheiu, mulțumindu-ve pentru atențiunea ce mi-ați dat și urând neamului românesc multe zile de serbătoare ca cea de astăzi!

La jubileul lui Iosif Vulcan.

Cuvântare rostită de dr. At. Marienescu,

delegatul Academiei Române.

Iubite amice! și iubite colegă!

Auzit-ai? eu în două calități me adresez către tine, cea amice și ca colegă, încredințat din partea Academiei Române, ca să o reprezentez la serbătoarea cea mai mare a vieții sale, la serbătorirea ta!

Eu am să încep de la începutul începuturilor. Să-ți aduc aminte de un proverb românesc, ce poporul nostru, după o credință foarte vechiă, l-a creat cu atâta înțelepciune: „Nu-i precum e zisa, ci precum e scrisa!”

Știu, din zilele juneței tale, că părinții te-au pregătit pentru cariera juridică, și — de bună samă vor fi vrut — după vorba veche de pe atunci, — să fii fiscal și sau procreator! să întoreci paragraful în stânga și în dreapta, în sus și în jos, și adeseori, să nu mai dai de dreptate!

Părinții tei, nu au vegheat, ca să asculte, că ce au zis urzitoarele, când ele au impresurat leagănul teu, când ele au venit ca să hotărească soarta noului născut.

Și din urzitoare, una ți-a urzit ca să fii poet, a doua, ca să fii literat și a treia, ca să fii Român adevărat! pentru că ele știeau, că Dzeu cunoaște inima și spiritul noului născut și ce chemare și misiune i-a dat în aceasta lume! De-a pururea să fie nobil la inimă, înalt la spirit, și după dictarea acestora, să caute tot adevărul firii omenești, și al naturii naționale!

Avut-am și noi juneță! Îmi aduc aminte, că în 1859 am făcut cunoștința de amici în Pesta, și că eu până în primăvara din 1861 am fost acolo, apoi am plecat pe cariera mea. Știi, am fost la olaltă atunci, când s'a pornit redășteptarea și renvierea spiritului românesc în junii români, — atunci când începeam mai mulți, ca să scriem câte ceva; atunci când junii Români se iubiau unul pe altul cu multă sinceritate, și din 50 de juni, numai unul nu era între noi și cu noi; atunci, când noi doi ne-am lipit unul de altul, și ne-am — iubit!

Ce suvenire de preț și ce suvenire de bucurie am și azi din iubirea ta către mine!

În 2 februarie 1860 ai scris o poesie, mi-ai dedicat-o mie și mi-ai predat-o de suvenire. Și în poezie începi:

Ce e cauza că p'afară
Timpu-i așa de desfătat?
Cuma, iarna-i primăvară!
În cer ce s'a întâmplat?

Și apoi în altă strofă ai scris:

Toti aceia să trăiască,
Cari iubesc pe-acest popor!
Vie! fata românească,
Ce ne mângăie cu dor!”

Iată! aci e poezia ta în original! iată! aci e suvenirea din iubirea ta! 45 de ani, numai iubirea mea către tine a putut să o păstreze!

Cu aceasta iubire, acum după ce eu am trecut

de 74 de ani, am venit și eu azi la tine; ca să-ți respălătesc și să-ți vorbesc și eu în poezie!

Am căutat urma junilor cari pe timpul nostru în Pesta erau începători în literatură. Numai noi doi am mai ramas, — moartea pe ceialalți i-au secerat. Ah! câte inimi curate, câte talente bune a răpit de la poporul nostru. Pare că Dzeu pe noi ne-a destinat pentru — lucru mult. Și din noi s'a ales ceva.

Ah! cât de mare e îngrijirea divină, pentru noi — doi!

Îți vei fi uitat, când și cum ai încercat întâia dată, ca să te areți poet?

Da, — fără încercare, nu este progres, nu este perfecțiune! — Și pentru viața fiecărui poet, e de interes, de a cunoaște ideile din prima poezie a sa!

Știi tu? în 1859 pe vacanțe ai mers la casa părintească în Leta-mare! Știi tu? în 10 august seara eră cerul senin cu stele strălucitoare. Și tu ți-ai rădicat ochii în sus spre cer, și ai aflat o stea albă și ai crezut, că aceea doară-i steaua ta! Și ai întrebat-o: Că de ce nu cade jos, să nu mai trăiești așa duios. Dar steaua n'a căzut la tine. În 10 august 1859 ai făcut prima poezie „Câte stele sunt pe cer” (Poezii pag. 179). Steaua n'a căzut, pentru că ea a așteptat, ca mai târziu, spiritul teu să se înalțe la ea!

Și după aceasta te-ai dus la Pesta, și în 17 octombrie 1859 cu poezia „Cântecul meu” ai continuat cariera, destinată de urzitoare!

Când cercetez poeziile tale, văd cât e de frumoasă și fericită viața unui poet! Tot cu inimă de june, și cu spirit de muză. Tot visuri plăcute, visate deștept, despre stele strălucitoare, despre flori amiroitoare și despre fete iubitoare! Și cât e de frumoasă misiunea unui poet, să înalțe virtuțile omenești; să rădice pe eroii patriei și să cânte pe luptătorii naționali, căci numai în țara, unde toate aceste stau în armonie, e fericirea popoarelor!

Tu toate aceste, le-ai cântat în poeziile tale!

Dar inima și spiritul teu n'au ramas numai pe terenul poetic; îndemnul și bărbăția ta și-a căutat și alt teren de lucru greu, de lucru pentru cultura poporului român, și deosebi a familiei române, și pentru aceasta, ai scris multe altele, ce nu sunt de trebuință să le înșir, ci numai să amintesc, că cu 40 de ani mai înainte ai fondat foaia Familia! Și astfel de 45 de ani ai lucrat după chemarea și misiunea ta!

Cum le-ai implinit aceste? eu n'am ce să mai răspund. La aceasta ți-au răspuns Românii din toate părțile și răspunsurile sunt în numărul festiv al Familiei.

Toate simțemintele și ideile din răspunsurile acele multe compun o odă, adică o cântare și o poezie, cântarea și poezia cea mai frumoasă, cari s'au cântat și s'au scris cândva, cuiva; o odă, înălțătoare de meritele tale literare; o odă preamăritoare de persoana ta, o odă a jubileului teu și a jubileului foaiei Familia.

Ascultă, ascultă versurile odei, ascultă aria ce resună prin inimile și sufletele noastre; vezi coardele „Lirei” celei naționale și patriotice și loiale cum tremură, când le ating degetele cele gingașe ale virginelor române! Auzi și melodia cea măreață a „Lirei” ce la steaua ta se înalță!

Iată! ce ți-au ursit ursitoarele! În tine s'a împilnit, că „nu-i precum e zisa, ci precum e scrisa!“

Dar' iubite colegă! Să auzi ceva și din București! De acolo, unde Ștefăniță vodă ți-a dat cunună de laur, și unde artiștii pe scenă danțau „Hora triumfului“ teu. Din București! de acolo, unde e Academia Română, care pentru meritele tale literare, pentru jubileul teu și pentru iubirea ce a câștigat-o natura ta cea blândă și inima ta pururea binevoitoare — te-a ales de „președintele secțiunii literare!“

Ah! Ce îndoită bucurie și plăcere e azi pentru mine, amicul și colegă al teu!

Ascultă minune! Academia Română mi-a trimis deciziunea sa din 20 maiu an. 1904. nrul 6920, subscrisă de iubitul nostru colegă Ion Kalinderu, președintele, și de iubitul nostru colegă Dimitrie Sturdza secretarul general al Academiei Române.

Deciziunea imi dă prea onorifica încredințare, ca eu, amicul și colegă al teu, la serbarea jubileului teu de azi, să me prezentez în numele Academiei Române, și aci să spun, că Academia Română asociându-se din toată inima la serbătoarea comitetului despărțământului oradan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, me roagă a o reprezentă la aceasta festivitate și a aduce iubitelui colegă Iosif Vulcan, felicitările și urările cele mai sincere în numele Academiei Române!

Ai auzit acum! Cuvântul cel din urmă l-am lăsat Academiei Române, — dar mie să-mi permită a mai rosti odată: că „Nu-i precum e zisa, ci precum e scrisa!“

*

Iosif Vulcan răspunde:

Ilustre reprezentant al Academiei Române!

Stimate coleg!

Iubite amice!

Me 'nchin cu devoțiune Academiei Române, mama ocrotitoare a culturii noastre naționale, care imi face înalta onoare d'a trimite salutul seu la aceasta serbare.

Onoarea aceasta este cu atât mai mare, căci — pe cât țin minte — în existența sa de 38 ani, Academia numai odată a mai luat parte la festivitățile organizate în onoarea unui membru în viață.

Și dacă aceasta excepțională onoare se face acum mie, cauza va fi că în supremul nostru areopag literar eu am onoarea a reprezintă cartea românească din aceasta margine extremă a semănției române.

Prin mine Academia Română, ca un far luminător, trimite razele sale încălzitoare culturii românești inviate în aceste părți.

Recunoscători pentru aceasta înaltă dragoste, Te rugăm, ilustre reprezentant, să binevoești a tălcui Academiei Române sentimentele noastre de gratitudine pentru aceasta binevoitoare încurajare și măreață distincțiune.

Și în raportul ce vei face înaltului corp care ți-a dat mandatul să-l reprezinți în mijlocul nostru, Te rugăm să constateți, că dragostea de limbă și de cultură românească este viuă și în România din aceste ținuturi apusene și că dinșii n'au un dor mai ferbinte decât să-și vadă neamul înălțat, cult și fericit.

Și dacă onoarea ce ne-a făcut Academia Română este mare, bucuria noastră devine și mai intimă prin faptul, că tocmai pe tine, scumpe coleg și iubite amice, te-a delegat să fii solul ei; pe tine, care din timpul pășirii mele în literatură mi-ai fost povățuitor, apoi amice și în urmă coleg mult iubit; pe tine, care în intervalul de zece ani cât ai petrecut în orașul nostru, n'ai avut dușmani, ci numai stimători și amici, care ai lăsat în sufletul tuturor amintirea cea mai plăcută; pe tine, în care nu știm ce să admirăm mai mult: erudițiunea sau modestia, zelul sau sinceritatea, bunetatea sau blândeța, iubirea patriei sau dragostea pentru neamul teu: știm numai că te împresorăm toți cu stimă și că ne bucurăm văzându-te iarăși în mijlocul nostru.

Și urăm:

Trăiască Academia Română!

Trăiască vrednicul ei reprezentant: At. Marie-nescu!

SALUTUL ASOCIAȚIUNII

pronunțat de v. archidiaconul sătmărean,
George Șuta.

Legea supremă a vieții este continuitatea, atât în domeniul naturii, cât și în al moralei. Un scriitor roman, Orațiu, voind a zeflemisă figurele sale, le așează pe țărmii unui riu cari așteaptă scurgerea aceluia.

Dar riul nici se scurge, nici seacă. Un val succede altui val, acesta dă loc altui val. Astfel de varietăți ne prezintă și viața societății. O generație dă rolul altei generații. Cei cari muncesc și se luptă azi is oameni muritori, dar familia mare, națiunea e vecinică.

Dar pe lângă toată valabilitatea sa, aceasta lege ne prezintă un fenomen particular, că chiar în schimbare e statornicie. După iarna geroasă urmează primăvara plăcută, din marea viforoasă se aleg aburi, faptele mari devin tradițiuni, moartea se schimbă în înviere. Istoria ne arată, că viața popoarelor întocmai ca apele mării, își are fluxul și refluxul seu.

Și dacă reprivim în istoria popoarelor civilizate ale Europei, abia există un popor, a cărui existență să fie de atâte ori discutată, sau osindită la moarte, ca a Românului. Energia, inteligența și cultura lui națională au dormit un somn lung de moarte. În vremile aceste atât de grele, singurul depositar al moaștelor sfinte ale neamului, a fost țeranul. Lănczirea, umilirea nu pot fi vecinice. De ce-s mai vechi suferințele, cu atât mai curând se sfârșesc acelea.

În natură nici o forță nu se pierde, cu atât mai ales o idee eminentă a lui Dumnezeu, națiunea. Aerostatul nu vede mișcarea aerului, ce-l mână, și-l poartă dintr'o direcție în alta; așa nu vedem evoluțiunea misterioasă ce poartă pe valurile sale tainice istoria popoarelor. Forțe invizibile se pun în acțiune. Una resare din morminte și biruește ca suvenire, alta pășește de pe paginile istoriei ca tradițiune, a treia își trimite razele sale luminoase din biserică și învinge ca credință.

Înse massele, zice Carlyle, nici odată nu se mișcă de sine, ci precum razele soarelui ating mai întâi suprafața mării, și numai msi târziu străbate căldura acelora în afunzime: așa masa poporului nu se mișcă, nu se ridică, nu se înalță de sine, ci prin bărbați aleși, meniți, cari în altruismul sufletului lor iau steagul în mână și strigă mulțimei: după mine! Acești bărbați apoi devin conducătorii popoarelor.

Tocmai pentru aceea, ni-i atât de scumpă și prețioasă garda aceea, care prin luminile, stăruința și vigoarea ei stringe împrejurul ei din ce în ce mai mulți tineri, dintre cari unii apucă lira și cântă mărirea poporului, alții apucă condeiul și apără drepturile aceluia, și transplăntează din generație în generație, din inimă în inimă felul lor de gândire.

Entuziazmul acestor bărbați aleși străbate toate colțurile țerii, atinge pe toți, nobilitează inimele, schițează idealurile și scoală la viață mărirea vremilor trecute. Forțe nevăzute ocupă satele, orașele și cătunele expropriând pe tot locul spiritele.

Că adevăr grăesc buzele mele, e dovadă manifestarea impozantă a zilei de azi, când după salutul celei mai înalte instituțiuni culturale românești, vine mama noastră „Asociațiunea” și me încredințează că atât în numele ei, cât și în numele despărțămintelor și în deosebi al despărțământului „Sătmar-Ugocia” să depun omagiul și să arăt admirațiunea țărenilor noștri recunoscători față de dl Iosif Vulcan.

Am venit ca să ve spun, că geniul român și-a estins aripelile sale peste vetrele țărenilor din Sătmar și Ugocia, că poeziile, piesele lui teatrale și produsele literare ale întregii pleiade grupate în jurul „Familiei” în decurs de 40 de ani, sunt declamate și recitate de fiii și ficele țărenilor până la marginele nord-ostice ale Ungariei.

Am venit ca să ne manifestăm și noi recunoștința atât dlui Iosif Vulcan, cât și acelora, cari în decurs de 40 de ani, azi au slăvit în coloanele „Familiei” „virtuțile poporului, vitejia strămoșilor, dorul de libertate și dragoste de neam”.

Am venit ca să ve asigur, că ideile, sentimentele propagate și cultivate în „Familia” au luat în stăpânire sufletele noastre, că Români suntem, Români vom fi în cer și pe pământ, incoace și ’ncolo de mormânt.

*

Iosif Vulcan răspunde:

Reverendissime Domnule,

Adânc emoționat de frumoasele cuvinte ce mi-ați adresat, mulțămesc Asociațiunii pentru onoarea ce mi-a făcut participând prin delegat la aceasta serbare.

Mama tuturor celorlalte societăți culturale ale noastre, Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român vine și de asta-dată să-și dea sprijinul călduros la arborarea unui steag al limbei și literaturii române, cu ocaziunea jubileului de 40 de ani al revistei mele „Familia”.

Și ca bucuria noastră să fie și mai mare, ne trimite salutul seu prin un sol stimat și iubit de toată suflarea românească, prin DV., fruntașul fruntașilor noștri din părțile sătmărene!

La mulți ani!

Vorbirea ținută de dr. Iosif Blaga,

ca reprezentant al Societății pentru fond de teatru român la jubileul „Familiei”.

Jumetatea primă a secolului al 19-lea constituie epoca, în care s'a fixat în sufletul Românilor din regatul Ungariei temelia pentru cultură și literatură, cu caracter național.

Studiul istoriei și limbei noastre a preocupat cu deosebire în acea epocă de redeşeptare mințile apostolilor culturii neamului nostru de aici, cunoașterea istoriei și limbei românești aduse înse cu sine de s'a îndrumat sufletul Românului spre noue sfere, spre sferele înalte, unde se făuresc armele pentru mărirea popoarelor pe terenul intelectual.

În urma aceasta în jumătatea a doua a secolului al 19-lea ne vedem și noi în un mers repede pe drumul binelui, luminați în toate de ideea naționalismului. Acum ni se crează aproape toate instituțiunile menite a desvoltă mintea și inima românească pentru tot ce e bun și frumos, și a invigoră și validită neamul nostru conform cu însușirile sale înăscute și conform cu importanța și cu menirea sa pe acest pământ strămoșesc.

Pe Iosif Vulcan îl găsim în această epocă nu numai între aceia, cari se concentrează la laboratoarele de progres național și cultural spre a-și depune munca și cugetarea în folosul neamului, ci-l găsim luând însuș inițiativa pentru unele dintre cele mai importante probleme: pentru cultivarea și lățirea literaturii naționale și pentru crearea teatrului român.

Și Dzeu, care vede în inima și voința omului, a ajutat, ca silințele lui Iosif Vulcan depuse întru îndeplinirea idealelor sale, cu rar avânt, talent, iubire de neam, și totdeauna inspirat de geniul național, să fie încununat de cele mai binecuvântate roade, spre folosul neamului, și spre mărirea lui.

Bogata cuprindere de meritoase lucrări — roman, poezie, dramă, schițe — ce talentul artistic al lui Iosif Vulcan a produs, a alimentat aproape o jumetate de secol cu concentrată esență de energie sufletească și de simțeminte alese inimile Românilor doritori de înălțare și de perfecționare, și va avea și în viitor să slugească, cu și mai potențat efect, de nutriment intelectual pentru neamul nostru. Revista literară „Familia” fondată de Iosif Vulcan și susținută în viață timp de 40 ani cu o putere de titan și cu o voință nestrămutată, de a determina clasa noastră cultă, nedeprinsă încă cu gustarea de produse artistice literare, pentru aprecierea problemelor culturale și literare, ce i se impunea de Duhul vremii, și de cerința de desvoltare a ființei noastre naționale, a adus servicii inmensurabile neamului nostru.

Societatea fondului de teatru român, la a cărei înjghebare a contribuit atât de mult căldura caracteristică inimei lui Iosif Vulcan și presimțului de bine al lui, a fost ca și „Familia” purtată mult timp fără preget, cu stăruința omului mare, aproape exclusiv de umerii lui Iosif Vulcan. Astăzi, când avem și noi mai multe elemente de judecată pentru a aprecia menirea sublimă a instituțiunii teatrului, fiind-că ne stau de față atâtea documente din țerile culte, cari mărturisesc despre valoarea lor, astăzi zic, trebuie să ne plecăm înaintea acestui bărbat și să-i admim

*

răm virtutea și înțelepciunea. Viitorul va proba înseși și mai la evidentă importanța acestei instituțiuni culturale și atunci și meritul lui Iosif Vulcan se va da pe față în adevărată sa splendoare.

Și înseși Iosif Vulcan n'a depus numai însuflețire în scopul întreținerii vieții și dezvoltării acestei societăți, ci, multămită puterii ce i-a dat Dumnezeu, și-a închinat în serviciul problemei ei și talentul său artistic. Unde am sta noi azi cu mișcarea și interesul către teatru fără operele lui I. Vulcan?

Cine altul din țara aceasta a cultivat ca Iosif Vulcan literatura dramatică și nu cea cosmopolită, ci aceea care își are raportul său strins cu geniul poporului nostru?

Societatea datorește multămită înseși lui Iosif Vulcan, nu numai ca poet și conducător însuflețit, ci și ca redactor al revistei „Familia“.

Este cert, că arta dramatică e apreciată și gustată numai de un popor ajuns la un oare-care grad mai înalt de cultură. Trebuie să se muncească mult pentru lățirea și dezvoltarea culturii și a celorlalte genuri literare, pentru ca să ajungă drama la înflorire și apreciere. Revista „Familia“, în decursul celor 40 ani de propovăduire, a servit în cel mai eficace mod și cauza teatrului românesc. Sub acest raport activitatea desfășurată de „Familia“ se și poate considera ca o lucrare pregătitoare pentru problema grea a înseși Societății pentru fond de teatru român.

Iată ce motive puternice are deci Societatea pentru fond de teatru român a serba, în cel mai solemn mod, ziua de azi, și a se prezenta aici la acest festival prin trimișii săi, pe cari îi facem noi doi, eu și colegul Neculai P. Petrescu, pentru a-și aduce omagiile sale de recunoștință ilustrului serbător și a-i mulțumi pentru rodnicia și binefăcătoria sa activitate, depusă în folosul culturii, literaturii și artei române și a-i ura viață lungă spre a-și continua opera de perfecționare a neamului nostru.

Comitetul Societății fondului de teatru, care are fericirea a avea pe laureatul bărbat Iosif Vulcan președinte al său, îi oferă cu această ocaziune drept semn vădit al sentimentelor sale o coroană de lauri, în argint, pe care cu fală și-o închipuește pe capul mândru și românesc al vrednicului său președinte.

*

N. Petra-Petrescu, al doilea delegat al comitetului Societății pentru fond de teatru român, luând cuvântul, zice:

Darul comitetului fondului de teatru este o cunună de argint cu fructe aurii, așezată într'un etui pe catifea vânătă. Panglica, de asemenea aurită, are inscripția;

1865—1904

Președintelui Iosif Vulcan.

Comitetul Societății pentru fond de teatru român.

Adresa cu care comitetul însoțește darul, litografiată pe mătăsoasă albă pe partea internă a copertului de la etui, are următorul cuprins:

LUI IOSIF VULCAN

Ilustrului nostru Președinte!

Tu ești care ai dat ființă Societății încredințate conducerii tale și a noastre! Tu ești Părintele și

primpăzitorul Thaliei Române de dincoace de Carpați.

Cu inimi pline de recunoștință și de admirațiune grăim deci către Tine azi, când Românii serbează jubileul de ani 40 a vredniciei Tale activității culturale și literare și-ți urăm Tine, iubit Cap și Spirit conducător al muncii noastre modeste, ani mulți și fericți, din al căror rod să se înalțe și să se întărească tot mai mult scumpul nostru neam românesc!

La mulți ani Ilustre Președinte!

Brașov, în 23 maiu v. 1904.

Comitetul Societății pentru fond de teatru român

Virgil Onițiu
vicepreședinte.

Dr. Iosif Blaga
secretar.

*

Iosif Vulcan răspunde:

Scumpi colegi,

Călduroasele cuvinte cu cari m'ați salutat au găsit calea inimii mele și au făcut să vibreze coardele cele mai gingașe ale ei.

Acele cuvinte au deșteptat în sufletul meu suvenirea trecutului când calea viitorului îmi părea preșterată cu flori și drept stele conducătoare îmi luminau sfintele iluzii ale tinereții.

În acele momente s'a zămislit ideea înființării Teatrului Național.

Mulți ani, decenii d'a rândul, înspirat de un foc dumnezeesc, cu încredere neclintită în vitalitatea elementului românesc, am îndeplinit un apostolat pentru realizarea marelui dar îndreptatei ideii, purtând mai mult singur steagul Thaliei Române prin toate părțile locuite de Români, luptând une ori cu mari greutate, dar de multe ori având și bucuria succesului, care creștea din ce în ce mai mult, încât capitalul atinsese suma de una sută de mii de florini.

Atunci Geniul Național îmi dete tovarăși noi, pe voi scumpii mei colegi de la Brașov, cu al căror puternic ajutor am urnit carul din nou, am ridicat steagul la o înălțime de unde l-au văzut toți Românii și s'au adunat sub el mulți, din toate părțile, toată suflarea românească, și umblam din triumf în triumf.

Multe momente fericite ve datorez, scumpii mei colegi, căci orele ce le petrec în mijlocul vostru sunt pentru mine niște zile de serbătoare. Dar ceea ce-mi faceți în momintele aceste, întrece pe toate.

Ați alergat din mari depărtări să contribuiți cu focul dragostei voastre la marea festivitate care ne împresoară și mi-ați adresat cuvinte isvorite din inimă și mi-ați oferit acest splendid cadou, o admirabilă cunună de argint, însoțită d'o dedicație atât de frumoasă cum numai dragostea condeiului vostru e în stare s'așterne pe hârtie.

Ve mulțămesc din toată inima pentru aceste manifestații simpatice. Și darul ce-mi oferiți va fi pentru mine în toată viața mea o suvenir care îmi va aminti bunătatea și dragostea voastră nemărginită. Podoabă scumpă a locuinței mele, cununa aceasta și dedicația care o însoțește, vor fi pentru mine totdeauna alinări de decepții și de deprimări pentru trecut și încurajări pentru viitor.

Me închin voue cu grațitudine!

SALUTUL PRESEI ROMÂNE.

Pronunțat de dr. Valeriu Branisce.

Ilustre jubilar,
P. Sântite dle Episcop,
Onarată adunare festivă,

Cuvine-se ca la această măreață serbare să ne ridicăm vocea și noi publiciștii români, ca reprezentanți ai presei naționale, căci — în ultima analiză — este serbătoarea de astăzi o serbare a presei, este serbătorirea celui mai vechiu organ beletristic al nostru, este ziua în care serbătorim pe nestorul publiciștilor români de dincoace și dincolo de munți!

Cuvine-se ca laudă și mărire să aducem aceluia, care în decurs de patru decenii a lucrat și suferit, cu zel, abnegațiune și însuflețire pentru redesteptarea culturală și națională a poporului român.

La redesteptarea poporului român, căci astăzi ne găsim încă în *toiul redesteptării!*

Din multe fântâni s'a adăpat această redesteptare și renaștere culturală, baza vieții noastre naționale moderne. Și doi factori puternici au determinat și mai determină și astăzi acest proces de reînnoire al poporului român de pe plaiurile și văile, din cari s'a încheat ca individualitate națională deosebită.

Un factor negativ și unul pozitiv.

Factorul negativ este *reacțiunea* contra tendențelor străinismului de a ne înăbuși germenii vieții naționale naționale și a ne absorbi în o viață culturală, străină de firea și originea noastră. Reacțiunea contra slavonizării, rusificării, grecizării, maghiarizării și germanizării.

Acțiunea a trezit reacțiunea și *reacțiunea a pregătit terenul* pentru al doilea factor, pentru factorul pozitiv, pentru *lucrarea onestă*, purtată de sfânt entuziasm și nemărginită iubire, de a *aprofundă și lărgi conștiința națională prin cultură*.

În serviciul acestui factor stă publicistica națională, a cărei mențiune este să întărească conștiința națională a poporului prin cultivarea limbei și literaturii românești, prin *cultul idealului național!*

Ilustre jubilar! Sunt patruzeci ani, de când cu o persistență, fără păreche la noi Români, servești acest ideal sfânt al neamului român, de când muncești muncă de uriaș și suferi cu abnegațiune eroică, exemplu viu și model pentru toți, cari cu suflet curat s'au înrolat sub steagul renașterii culturale și înălțării la apogeu!

Privind la munca sevârșită în cursul celor patruzeci ani cu inimă liniștită poți zice: „*Și mie îmi revine o parte bună din opera renașterii naționale!*”

Mărire și laudă îți aducem!

Privindu-te înse și văzând raza vie în ochiu-ți strălucitor, văzând cum și astăzi bate încă o inimă tineră în pieptul teu plin de viață, văzându-te încă bărbat în plenitudinea forțelor creatoare, nu se poate ca să ne mărginim numai la apoteosarea muncii ce ai sevârșit, ci cu *încredere trebuie să privim în viitor*, unde mari probleme așteaptă rezolvarea cu puternica ta conlucrare.

Opera renașterii noastre încă nu este finită. Poporul român încă nu poate renunța la activitatea

ta, iar noi, publiciștii tineri, avem trebuință de conducerea ta!

Rugând deci cerul să-ți dăruiască putere și viață îndelungată, îți strig, în numele presei naționale, în numele publiciștilor români:

Înainte! Tot înainte! noi te urmăm!

*

Iosif Vulcan răspunde:

Iubiți colegi de la presă,

Muncitori în ogorul înțelenit al propășirii neamului românesc, cari cu sudoarea feței voastre trageți fiecare brazdă și semănați semânța sufletului vostru neprihănit, voi pricepeți mai bine decât ori cine însemnătatea acestei serbări.

Lucrând la masa voastră de scris în serviciul unui ideal, de multe ori ați fost întimpinați de nepăsare, împedeați de intrigi și izbiți de decepții: totdeauna înse v'a inspirat puteri nouă credința că aveți de împlinit o misiune sacră și ați dat înainte.

Priviți aceasta manifestare strălucită și vedeți cum neamul românesc respâlătește munca cinstită. Aceasta privește să ve fie pentru totdeauna, în toate momentele de deprimare, izvorul de îmbărbătare, care să ve oțelească membrele istovite și să ve îndemne a lucra neclintit pentru înălțarea iubitului nostru neam.

Dumnezeu să ve ajute!

Felicitarea institutului „Bihoreana“

prin directorul executiv dr. Coriolan Papp.

Înalt preasfințite Dle Episcop!

Doamnelor și domnilor!

Ilustre domnule jubilar!

Direcțiunea institutului de credit și economii „Bihoreana“, în sinul căreia ocupați postul onorific de președinte chiar de la înființarea institutului, grăbește cu dragoste și bucurie să ia parte la serbarea strălucită a jubileului de 40 ani al revistei beletristice „Familia“ și al activității atât de laborioase și pline de succese a Dvoastre.

Cred, că după cele rostite aici, e de prisos să mai motivez, că pentru ce grăbește și direcțiunea noastră cu felicitarea-i sinceră și călduroasă; e de prisos să mai motivez și eu pentru ce ziua de azi ne este serbătoare, căci activitatea neobosită, desvoltată de Dvoastre pe terenul culturii și literaturii naționale românești în restimp de 40 ani, vorbește cu mult mai elocvent și meritele câștigate de Dvoastre pe acest teren, chiar acum le-a apreciat corporațiunii și persoane mult mai competente decât mine. Nu pot să retac înse, că noi membrii din direcțiunea institutului „Bihoreana“, pe lângă cele espuse până acum, mai avem și un motiv special pentru ce luăm parte

la bucuria zilei de azi și acest motiv este, că Dvoastre pe lângă acea, că acum 40 de ani ați arborat steagul culturai naționale prin redactarea revistei beletristice Familia și l-ați condus totdeauna cu cinste înainte: ne sunteți un fruntaș tovarăș de muncă și pe terenul nostru de activitate, pe terenul economic, unde încă avem cu toții sfânta datorie să-i stăm întru ajutor iubitelui nostru popor.

Ve felicităm sincer și călduros! Puteți fi mândru de serbarea de azi, căci întru adevăr rar și fericit e acel muritor, pe care și l-a ales și logodit muza, iară numele lui neperitor este. La mulți ani!

*

Iosif Vulcan răspunde :

Stimate domnule și frate,

Mulțumesc institutului „Bihoreana“ pentru urările de bine ce-mi face.

Ocupațiunea mea la acest institut, cea mai importantă creațiune românească mai nouă în Bihor, pare a fi în disonanță cu deprinderea literară căreia m'am dedicat.

Câtă vreme la redacție lucrez sub steagul idealizmului, la bancă servesc realismul. Dar precum idealismul numai așa obține rațiunea de a fi dacă are o bază reală, astfel și realismul trebuie să-și fișeze un scop ideal. Astfel amândouă, idealismul și realismul, se intrunesc într'o menire comună, d'a promovă un scop ideal-real.

Aceasta să ne fie deviza în toate lucrările noastre!

Salutul corului vocal „Hilaria“

exprimat de membrul dr. Florian Duma.

Ilustre domnule jubilent!

Cântarea, doina română și chiuiturile poporului sau fost isvorul poeziei, prin urmare au stat în serviciul literaturii. — Acestea au dat indemnul și baza formării corurilor vocale de artă. Corurile vocale românești fure înrolate și primite în serviciul culturai naționale, căci cântarea acelor nobilitează și însuflește.

În patria noastră se formară astfel de coruri vocale în multe locuri: și Bihorul, care a fost cel mai vechiu leagăn al instituțiilor noastre culturale, dovadă ni-e în asta privință seminariul gr. cat. de aici din 1790, gimnaziul din Beinș din 1821, fundațiunea Zsigaiiană din 1860; — Bihorul, care a dat viață celor mai dintii și mai mari fundatori pentru scopuri culturale, precum sunt Samuil Vulcan, Emanuil Gozșdu, Nicolau Zsiga; — Bihorul, care ni-a dăruit pe Tine ilustre domnule, pe ael literat, care înainte cu 40 de ani ai aprins lumina culturai românești și n'ai lăsat să se stingă nici pe un moment, — nici în bine, nici în reu și ăsta-i meritul Teu ilustre domnule; Bihorul nu a ramas înderetru nici în formarea corurilor vocale, ci înainte cu 28 ani ini

Oradea-mare, prin stăruința tinerilor și bătrânilor de atunci, s'a înființat corul vocal numit „Hilaria“, care asemenea a stat în serviciul culturai românești. În numele acestui cor, din încredințarea membrilor activi ai aceluia, vin eu azi să te salut cu bucurie și să te felicitez din inimă, dorindu-ți și urându-ți — mulți ani!

*

Iosif Vulcan răspunde :

Stimate domnule,

Societatea corală „Hilaria“ a fost o fericită inspirațiune a tinerimei bihorene de pe vremuri, căci în adevăr bietul Român necăjit este însetat de momente ilare.

Totodată ea caracterizează potrivit spiritul public românesc, care se manifestă la înființarea și susținerea multor așezăminte culturale ale noastre.

Societatea „Hilaria“ s'a întemeiat înainte cu 28 ani. Doi ani a înflorit, apoi entuziazmul a scăzut, în urmă s'a stins cu totul și timp de 26 ani „Hilaria“ n'a mai produs momente ilare, căci a adormit cu totul.

Acum renviată, îi dorește viață îndelungă să-și poată împlini frumoasa misiune: d'a înveseli pe Români.

DELEGAȚII DIN PARIS.

Istrate N. Micescu, licențiat în drept, unul din delegații tinerimei române din Paris, având cuvântul, pronunță următorul discurs :

Doamnelor și Domnilor,

Venim să Ve salutăm din cetatea luminii, unde făclia științei purtată prin veacuri lucește vederii acelor fii ai țerii noastre, căroro o soartă norocoasă le-a hărăzit idealul de a consacra patriei lor o carieră mai utilă.

În acel Paris minunat eră o frumoasă seară, când în agitația nocturnă părea că palpită, ca de atâtea ori, faima secolelor apuse: și vestea frumoasei DVoastre serbări sosi. De atunci dragostea de plaiurile strămoșești mână dorul pribeag al Românilor, depărtați de sinul țerii, pe aripele gândului până în mijlocul DVoastre, căci dragostea pentru tot ce Românii simt și gândese apropiie inimele lor de DVoastre mai mult decât spațiul le desparte.

Oh! dacă văzduhul ar putea purta vibrațiunile inimilor lor, le-ați simți aci palpând în admirațiunea eroului zilei, aceluia care timp de o jumătate de veac și-a consacrat cugetul și inima pentru a face să pătrundă până în colțurile cele mai depărtate ale acestei mândre țeri sunetul dulce și curat al frumoasei noastre limbi: limba ce fu sentinela neobosită a țeranului nostru național, format din suvenirii glorioase, dorințe și speranțe. „Familia“, ce DVoastre serbătoriți azi, îmbrățișează un neam întreg, căci e familia spiritelor de elită, depozitara luminei, care făcând-o să apară mai vie și mai pătrunzătoare prin ntermitența ei, devin pentru această revistă zeei ei

casnici: o divinitate colectivă și succesivă. — Acelor ce timp de o jumătate de veac au mărit și fecundat inteligența română, le urăm să propage, să prelungească, să eternizeze influența luminii, a virtuții și a dragostii de neam, pentru ca esența pură și prețioasă a acestor calități să parfume viitorul Românismului.

Acei ce i-au purtat până până acum, au faurit numelui lor o apoteoză; la adapostul prestigiului lor să ne permită a ne întoarce gândul către acei ce vor continua misiunea sfântă în viitor. Sentimentele acelor ce m'au trimis se încheagă în talmăcirea acestui tablou ce-l Vor păstră ca semn al dragostei noastre. În el vor vedea cum tinera Românie împrejmuită cu dragostea-i de soră pe fratele mai mare, mângâie cu mâna ei ușoară fruntea fratelui ce caută o mângăere în cartea 'nțelepciuni. Vedeți cum lira ce cântă suferințele lui se sprijine pe mâna tinerei protectoare la lumina luceaferului Românismului... Acest luceafer, de și învăluit în negura imaginației artistului, pare că agită pânza făcând-o să palpitate sub vehemența dorinței lui de-a străluci. Adresând omagiile camarazilor mei veneratului bătrân, las pe colaboratorii viitori ai „Familiei“ sub influența elocinței mute a acestui tablou.

Dr. Ion Giurgiu, celalalt reprezentant al tinerimei române din Paris, cerând cuvântul, zice:

Bravule și mândrurile stejar!

Ilustrisime Dle Episcop...

Onorată adunare!...

Se zice, că fieștecare clipă, fieștecare moment e de însemnătate și importanță mare, fiind-că poate fi reprezentantele unei vieți întregi... a vecinicii chiar...

Da... fieștecare clipă e o verigă din lanțul vremii, vecinicii... eternității...

Și clipa prezentă e o clipă din cale afară senină și dulce... E o clipă de fericire cerească, care pentru un biet muritor e egală c'o viață întreagă, cu vecinicia... cu nemurirea...

Și 'n clipa aceasta a nemuririi aș vrea să-ți pătrund sufletul și inima, tinere Bătrâne, și să văd internul teu, ca să înțeleg învălmășala gândurilor, și să-ți simțesc focul sentimentelor de bucurie...

Aș vrea să am în pieptul meu inima ta, Serbătoritul!

Dar nu!... Căci atunci n'aș putea glăsuî... Cuvântul mi s'ar îneca în gâtul meu și vorba mi s'ar topi la căldura sentimentelor, de cari ești cuprins...

Aș vrea să-ți fur scânteia din pieptul teu tiner încă, ca să o dau lumii și să aprind masele mari, masele uscate, masele seci, masele, cari sunt niște uscături pe arborele Românismului...

Aș vrea, ca focul acela sacru, ce-ți arde în pieptul teu, să-l scot și să-i dau vânt pe plaiurile și câmpiile uscate ale Românismului, ca să ardă pârjol și să resară în urma lui iarbă verde și curată, curat ca gândul și sentimentul teu... Serbătoritul!

Aș vrea, ca pieptul teu, dragostea ta, Vezuv, vulcan să fie pentru neamul întreg... Aș vrea, ca lava sfântă a entuziasmului sacru nici odată să nu se stingă de pe aceste plaiuri... Aș vrea ca pe ruinele gloriei pierdute să licărească încă o candelă

sfântă a gîntei latine în Orient. Aș vrea când soarele gîntei latine va cădea în apus, atunci să resară din nou soarele gîntei latine în Orient...

Aș vrea, ca la capul neamului Românesc să fie o cruce vecinică, neperitoare, și pe ea cifrele științei, artei și a poeziei... Aș vrea ca să stea slovele eterne și sfinte pe crucea de la mormântul poporului Român: Aici odihnește o odraslă nobilă a gîntei latine, care a iubit, suferit și luptat mult în lume pentru adevăr și numai pentru adevăr: Pentru marele Dumnezeu!...

Și glasul meu cântec de preamărire aduce Dumnezeuului gîntei latine... ideii frumosului, sublimului și ai eternului!...

Și glasul meu imn de laudă înalță geniului Românismului și Ție, apostol fervent al geniului Românismului...

Și omaj și laudă și mărire cuvine-se tuturor apostolilor științei, artei și-ai poeziei...

Și ca omaj și devotament Ție, apostol fervent al Românismului, predau în numele studentimei române din Paris albumul acesta artistic, la care — Te rog — să privești ca la evanghelia dragostei și a recunoștinței noastre... Și pe vremuri, când slovele ei se vor cam spălătăci și genele tale îmbătrânite și slabe nu vor putea silabiză și ceti cartea aceasta a dragostei, să-ți aduci aminte de cuvintele mele de azi, ca să le știi de rost și să le recitezi și la adânci bătrânețe cu drag și cu cucernicie ca pe un psalm sfânt al zilei și-al vremii: „Luminează-te și iubește și cântă și visează, Române!“

*

Din acest album prezint următoarea:

ODĂ LUI IOSIF VULCAN.

Luminează-te!

*Din noaptea ce cuprinde un neam pentru vecie,
Ținând stindardu-n dreapta-ți, semet te-ai ridicat
Și pe cei buni ai noștri la tine i-ai chemat,
Luminei și științei semănători să fie!...*

*„Întoarceți vechia carte a vremilor trecute,
Menirea voastră 'n lume dintr'însa o aflați:
Al vostru-i viitorul, nepoți de împărați,
A noastre fi-vor iarăș comorile perdute!...*

*„Sus inimile voastre, Români voioși 'nainte,
Căci zorii zilei dalbe acumina se ivesc:
Trăește înc' al Romei geniu Dumnezeesc
Și n'am pierdut noi mila cerescului Părinte!“*

*Cum fluturii în noapte s'adună la lumină,
S'au adunat în juru-ți, cu dragoste și dor
Tot ce-a avut mai mândru un împilat popor,
Stindardul deșteptării măreț și sus să-l țină.*

*Din miile de forțe streine de olaltă,
Armie viguroasă în jurul teu să stringi
Și stavilele puse în cale să le frângi —
Se poate o menire mai sfântă, mai înaltă?*

*Tu ai găsit talentul cel plin de strălucire,
Asupra lui privit-ai cu ochiul teu deștept,
Cu dragostea de Tată l-ai strâns la caldu-ți piept —
Se poate în viață mai mare mulțumire?...*

*Cu ce ură de demon s'au pus în a ta cale,
Voind să te strivească dușmanii seculari;
Dar piedecile puse ori cât au fost de mari.
Nestrămutat privit-ai la fiinta vieții tale.*

*Dar ai învins. Ș-acuma Tu mulțumii privește
La roada ce resare din brazda ce o-ai tras;
Iar azi albil de zile, ajuns-ai acel ceas,
Când muncitorul harnic, o clipă odihnește.*

*Dar știi tu ce-i odihna? Tu n-o cunoști Bătrâne,
Tot tineră ți-i forța, tot plină de avânt:
Când lupți să se ridice pe plaiul nostru sfânt
Allar măreț și măndru al muzelor române.*

*Un neam pe care 'n viață alăta l-ai iubit,
Cu dragoste curată cântări l-aduce Tie —
În inimile noastre trăi-vei pe vecie:
Tu al culturii noastre stegar neobosit!*

I. U. SORICU.

*

Iosif Vulcan răspunde:

Fraților de la Paris,

Este foarte mișcător că primul salut al tinerimei române ne vine la aceasta serbare din Franța. Metropola modernă a gîntei latine, strălucitul Paris, a inspirat și de asta-dată tinerimei noastre aflătoare acolo innalte sentimente de Românism.

De pe malurile Seinei aduceți dragii mei, schin-teia iubirii voastre de neam, cu care aprindeți inimile noastre și ne luminați viitorului.

Fumoasele voastre cuvinte mi-au încălzit sufletul și prețioasele suveniri ce-mi oferiți îmi vor aminti cât am să trăiesc ziua de azi.

Ve mulțumesc și rog Geniul național să ve aibă de-a pururea sub scutul seu!

Cuvântul rostit de Octavian Goga,

în numele Societății Petru Maior și al revistei „Luceaferul“.

Cu sfială ridic cuvântul meu, căci clipa e sfântă și mare, căci me apropiu de cel mai curat, cel mai strălucitor altar al sufletelor noastre: de bisericea cu bun chip a artei românești. Me muncese a-mi lumina cu gândul în această clipită, pasul vremilor ce-au statornicit catapeteazma tuturor așezămintelor noastre de astăzi: văd desfășurându-se în-

intea ochilor mei sufletești întreaga uriașă muncă de zdrobire și nouă clădire a trecutului nostru apropiat; văd cum din sufletele miilor de lănceri și din înțelepciunea caldă a câtorva apostoli se clădește temelul unui viitor mare în visuri și în nădejdi — și me gândesc, că totdauna de la acest altar al artelor, a purces să-și desfacă aripile asupra capetelor noastre geniul neamului românesc.

Amarul și jalea ce-a desruginit spada părinților noștri, o cântau deja demult strămoșii în cântecele lor, iar dreptul unor zile de mai bine, ni-l întăriau doinele și poveștile ce incremeniseră strălucirea unui trecut, ce avea să se răzbune. Cântecele și poveștile ne-au fost unica moștenire, de care nu s'au putut apropia acei ce ne știrbise avutul și tot aceste ne-au fost îndemnul, ne-au fost sprijinul mai târziu în ziua infricoșată când am cerut dreptate. După deslănțuirea furtunei, după domolirea cât de cât a patimilor, a urmat vremea de muncă grea pe temelul larg al înaintării neamului, vremea când slova, această armă încă necunoscută nouă, — avea să îndeplinească orânduirea celor câștigate și să ne ferească de-a da uitării multele doruri neimplinite. Iată de ce cei mai mulți, cari în focul luptelor învățaseră spada, au devenit mai târziu meșteșugarii liniștiți ai condeiului, cari de la măsuța lor își respândiau între frați dragostea lor nemăsurată, luminătorii cari de la măsuța lor își trimiteau cuvântul, ce sbuceniă din espanziunea inimilor nobile, cuvântul lor ce biruie de multe ori glasul domol al chibzuinței migăloase. Aceștia au fost părtașii vremilor mari la suflet, călăuziți de pornirile inimei: în scrisul lor, noi cei de astăzi nu vom căuta nici odată logica de fer strivitoare de sentimente, ci vom căuta totdauna prilejul de întărire și premenire a sufletului ispitit de multele greșuri ale vremii noastre posomorite.

În această vreme, când s'a clădit temelia a tot ce astăzi avem, când poporul nostru eră dascătușat de curând de supt robia ce învățase sufletele să-și îngroape în răbdare și desnădejde doririle, în această vreme de frământare și tranziție a două opere atât de deosebite, — neamul nostru avea trebuință de glasul întăritor al cântecelor, avea trebuință de artă.

Erau anii șasezeci, ani de spornică și roditoare muncă pentru nevoile neamului, când bărbații noștri luminați de duhul dreptei înțelegeri și-au înfrățit aspirațiile, ca să ne deie bunetățile de astăzi. În această vreme aveam trebuință Români din această țară de suflete calde și cugete limpezi, cari să înțeleagă necesitatea primordială a unui neam trecut de curând peste pragul intunerecului. Neamul nostru crescut sub orânduiala mașteră a unor legi, ce țintiau strivirea lui, aveau trebuință de-o premenire a sufletului. Români din această țară făcuseră veacuri de-a rândul școala umilinței și desnădejdei, astfel că avea trebuință de-o regenerare a psihicului lor etnic, de-o regenerare a conștiinței de sine, aveau trebuință de bărbați cari să le creieze *idealul mândriei și demnității naționale*.

Toate aceste se puteau sevârși numai prin apropierea de duhul poporului, iar puntea care duce la această apropiere este: literatura națională.

Aici găsește eu însemnătatea și sfințenia gândului bun, ce-a luat întrupare acum patruzeci de ani, când ilustrul jubilent de astăzi înțelegând trebuințele vremii, a fondat un organ literar de publicitate, care să devină mai târziu depozitarul a tot ce se-

vârșește avântul inimilor nobile, în ceasuri de curățenie a gândului. *Munca de redășeptare națională*, — iată titlul de vrednicie a bătrânei reviste „Familia”. Vreme de patruzeci de ani, cari cuprind în sine cea mai însemnată epocă din viața noastră națională, coloanele acestei reviste au fost amvonul de unde s'a cuvântat învățătura frumosului și adevărului. Patruzeci de ani, am avut Românii din această țară, sirguitorul dascăl, care să ne lumineze. În vestmântul strălucitor al poeziei a intrupat această revistă, o jumătate de veac, cuvântul strigărilor noastre în zile de obidă, a intrupat mângăierea ce ne alină patima și dorul unui vis ce-și adastă împlinirea; întreg amarul și toată bucuria tuturor legămintelor ce pot înfrăți un neam de oameni, toate aceste le-a unit într'o comoară a cărei strălucire ne-a deschis orizonturi nou.

Preoți și dascăli românești din toată țara de-aici au tras învățătura frumosului, — fecioare cu ochi senini în șirele acestei reviste găsiu mângăierea viselor curate. Întregă societatea noastră, care în cursul acestei epoci s'a încheat în cadrele culturai naționale, a avut în revista „Familia” cel mai însemnat factor de educațiune.

Iată de ce ne leagă recunoștința unui neam întreg de slugitorul cu tărie și credință al acestui binecuvântat amvon. Pe lângă recunoștința ce datorim totdeauna începătorului unei mișcări de acest gen, — vedem înaintea noastră dovada unei perseverențe adevărat apostolice, vedem persistența îndreptnică pusă în slujba unui gând bun, — iar în restimpul îndelungat de patruzeci de ani ai existenței acestei reviste, vedem cea mai splendidă confirmare a tăriei și îndemnării celui pus în fruntea ei. Ilustrul jubilent a știut să concretizeze multe din dorurile și visurile neamului, a știut găsi de multe ori calea care duce la inima poporului și nu arare ori ne-a dovedit că înțelege trebuințele specifice ale sufletului românesc.

Areopagul înțelepților noștri a încununat deja demult cu laurul pururea verde vrednicia muncitorului fără preget, iar noi venim acum cu toată căldura inimii, să aducem prinosul dreptei venerațiuni, acelu bărbat al neamului nostru, al cărui trecut e curat și e strălucitor ca lacrima de bucurie ce-i înrouează genele în aceste clipe solemne. Noi suntem fericiți, suntem norocoși și simțim multă bucurie în sufletele noastre, când vedem că acum, în zilele tinereții noastre, în această vreme când ne mijeste conștiința datoriilor de mai târziu și ni se frământă convingerile bărbăției apropiate, — avem în mijlocul nostru indemnul viu la dragoste și muncă, avem luptătorul cu credință în viitorul mai bun al neamului românesc din această țară, avem cântărețul care a strigat cu glas profetic:

Poeți, zdrobiți duiosa liră,
Suflați în buciun trezitor
Și dați alarma care 'nșiră,
Sub steagul muncii un popor.

— Fericele cântăreț al multor doruri și visuri de ale noastre, iată vinim și noi ucenieii cuvântului, — venim să-ți aducem simbolul cinstei ce-ți purtăm. Societatea tinerimei universitare din Budapesta „Petru Maior”, al cărei meritos fundator și condu-

cător a-ți fost ani de zile, asemeni și revista „Luceafărul” ai cărei muncitori au intrupat o fărîmă din idealismul ce de la Domnia-Voastră l-au învățat, — Ve trimit această cunună, urându-ve sănătate și putere de muncă. Ilustre jubilent, să trăiți la mulți ani!

*

Cununa are următoarea inscripție :

Fostului ei președinte — Societatea Petru Maior.

*

Iosif Vulcan răspunde :

Dragi urmași,

Cu deosebire emoțiune am ascultat cuvântarea plină de simțire, rostită cu atâta avânt, căci ea vine de la Societatea Petru Maior, la al cărei leagăn am asistat și eu, pe care am servit-o cu tot zelul tinereții mele, unde am petrecut mulți ani frumoși și care imi revoacă în memorie amintiri neuitate.

Aceasta călduroasă felicitare și frumoasa cunună de lauri ce-mi aduceți formează o nouă legătură între noi care ne unește pe vecie.

Mulțumesc societății Petru Maior, precum și valoroasei reviste „Luceafărul” care se asociază la aceasta gingașă atențiune.

Și urez :

Trăiască societatea Petru Maior !

Trăiască luceafărul „Luceafărului” !

„ROMÂNIA JUNĂ” DIN VIENNA

a prezentat felicitările sale prin rostul elocvent al președintelui ei **Mihai Popovici**, care a adresat jubilentului o vorbire din cele mai avântate, și i-a oferit o prea frumoasă cunună de argint, cu inscripția :

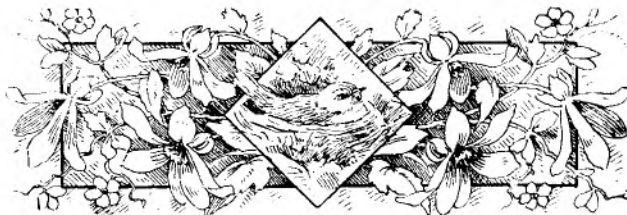
Jubileul revistei Familia

27 maiu 1904

România Jună, Dlui Iosif Vulcan,
membrului ei onorar.

Regretăm că nu putem publica cuvântarea, căci până la încheierea foii nu ne-a sosit.

Iosif Vulcan a mulțumit accentuând vechia sa legătură cu aceasta societate, legătură care durează încă din timpul înființării ei, când amicii lui de atunci, părinții actualilor membri, l-au ales membru onorar. Și s-a exprimat bucuria că simpatia cu care l-au onorat contemporanii sei, a trecut și la generația actuală. La rândul seu promite că va stăruia ca aceasta legătură să devină cât mai strinsă.

Societatea „Junimea“ din Cernăuți

a avut un orator escelent în persoana președintelui **Constantin Lucaci**, care cu focul entuziasmului său a răpit sufletul tuturor și a făcut impresiunea cea mai profundă. Toemai de aceea regretăm că n'avem la îndemână discursul ei să-l reproducem.

Oratorul a accentuat importanța unității culturale a Românilor de pretotindeni, arătând că aceasta e tăria elementului românesc, căci ea produce concordie și înțelegere între frați. Și făcând elogii jubilantului, încheie :

— Să-ți sărutăm capul la mormântul de la Putna!

Iosif Vulcan mulțumește cu lacrimi în ochi pentru acest salut călduros venit din o țară atât de depărtată și nefericită. Dar cu cât depărtarea e mai mare și cu cât nefericirea e mai strivitoare : cu atât dorul ei picură printre lacrimi e mai scump. Trimit calde stringeri de mână tuturor fraților noștri din fosta patrie alui Ștefan-cel-mare ! Și ingenunchiu cu sufletul la sfântul mormânt de la Putna.

Cuvântul tinereții române din Cluj

rostit de student universitar **Ghiță Popp**.

Onorată adunare,
Venerabile dle jubilar,

Tinerețea are datoria de-a iubi trecutul, de-a căuta un izvor de însuflețire în faptele și figurile mărețe ale lui. Dacă ea într'adevăr, — precum s'a zis — este viitorul unui neam, atunci generația viitoare, rândul de oameni ce *va fi*, trebuie să ia întâi pildă de la cel care a *fost*. Și dacă noi suntem chemați a duce mai departe steagul ridicat de înaintași, atunci înainte de-a pleca în focul luptei, se cuvine să ne închinăm Dvoastre celor acoperiți de răni și de izbânzi.

Numai astfel vom dovedi, că am înțeles trecutul nostru, numai astfel vom înădi în loc bun verigile cele noi, cari împreună cu cele vechi vor forma lanțul dezvoltării noastre, și numai astfel vom dovedi că suntem vrednici de rolul cel greu de viitorii muncitori ai neamului nostru.

În mijlocul indiferenței și a lăncezirii de astăzi, serbătorirea trecutului ne va fi un izvor de entuziasm regenerător, de putere înaltă, pentru a înfruntă valurile dușmanilor din afară și din lăuntru.

Purtați de aceste sentimente, cu inima plină de admirațiune și recunoștință pentru munca uriașă ce ați sevărsit, în numele studentimii românești din Cluj ve întind, dle jubilar, cununa aceasta de lauri, în semn de omaj și de recunoștință :

Lui Iosif Vulcan — omagii de dragoste.
Studentimea română din Cluj.

Iosif Vulcan răspunde :

Tineri români de la Cluj,

Ați venit din orașul unde vi se oțelese simțimintele naționale, de aceea prezența voastră ne este atât de prețioasă.

Dragostea și entuziasmul cu care ve afirmați, ne probează că sunteți în școala cea mai bună și neamul românesc o să aibă în voi harnici luptători pentru cultura națională.

Cu aceasta impresiune, ve mulțumesc pentru căldura cu care me salutați, cât și pentru cununa ce mi-ați adus.

În numele tinereții oradane

Victor Fildan, stud. în drept, a pronunțat o călduroasă felicitare, aducând omagii jubilantului, care a plantat în tinerețe iubire de neam.

Iosif Vulcan a răspuns mulțumind tinereții oradane care alimentează focul vieții sociale române din Oradea-mare și care și de asta-dată ș-a dat cu atâta însuflețire concursul său.

CUNUNA ROMÂNILOR ORADANI,

oferită prin **Nicolae Zigre**.

Stimate Domnule — Iubite frate!

În urmă ajungând și noi la rând, frații cu cari petreci împreună, Români oradani, în momentul acest solemn, după o muncă intensivă și productivă de 40 ani pe terenul cultural-literar, îți oferim aceasta cunună, emblema recunoștinței, iubirei și a stimei generale, pe lângă felicitările cordiale, urându-ți de la Provedința viață îndelungată și fericită ca încă mult timp să poți munci pe terenul vast al literaturii române!

*

Admirabila cunună de argint, de o mărime impunătoare, în mijloc cu o liră, are următoarea inscripție :

1865--1904

La iubileul de 40 de ani al revistei Familia
Redactorului Iosif Vulcan
Români din Oradea-mare

*

Iosif Vulcan răspunde :

Iubiților mei frați oradani,

Onoarea ce-mi faceți în ziua de astăzi este atât de mare, încât în fața ei stau încurcat și simt că pe toată viața m'ați făcut datorășul vostru.

Voi nu numai ați organizat aceasta festivitate, care prin concursul națiunii întregi a devenit atât de înălțătoare, — ei, drept semn al dragostei voas-

tre, îmi mai oferiți și aceasta superbă cunună de argint, care să-mi amintească pentru totdeauna serbarea zilei de azi.

Cum să ve mulțumesc la toți și la fiecare în particular? Cum să ve exprim sentimentele mele de grațitudine? Cum să aduc tributul omagiului meu?

Pentru voi toți, voiu sărută pe vrednicul nostru președinte. (Îl sărută în mijlocul unor ovațiuni entuziaste.)

CUVÂNT DE ÎNCHEIARE,

rostit de președintele Nicolae Zigre.

Onorată adunare!

Esauriându-se programa festivalului nostru literar, Ve mulțumesc din adâncul inimei pentru viul interes manifestat față de aceasta serbare națională. În deosebi mulțumesc Ilustrității Sale Domnului Episcop pentru că cu înalta Sa prezință a ridicat nivelul acestei serbări, — precum și Domnilor delegați ai societăților culturale și ai tinerimei, care au alergat din mari depărtări spre a contribui la ridicarea splendorii serbării noastre culturale, și implorând binecuvântarea Cerului asupra lucrărilor noastre, cu aceasta declar festivalul literar închis!

ODĂ JUBILARĂ.

Închinată Ilustrului academician dl Iosif Vulean, redactorul revistei „Familia” la serbarea jubileului de 40 ani, și declamată în concert de dșoara Aurora Pap.

*E zi de mândră serbătoare
Și codru-i verde, raiu cu flori;
Întreaga fire zimbitoare
Ne varsă 'n inimi dulci flori,
Și noi, în jurul teu, ca pruncii
În zi de Paști lângă părinți,
Privim c'un tremur sfânt la tine —
În ochii-aceia, blânzi, cuminți...*

*Un aprig dor ne-a prins adese
Să-ți spunem, cât de drag ne ești,
Ce farmece neînțelese
La noi în suflete sădești.
Dar uite-acum! sosită-i vremea
Să-ți închinăm al nost' prinos:
Poete! româtimea 'ntreagă
Te vede stea, p'un cer frumos!...*

*De patruzeci de ani într'una
Muncești cu drag și mult avânt;
Cântat-ai stelele și luna
Și or-ce dor de pe pământ;
Ai fost părinte tuturorora,
Familia ta noi suntem toți:
Culege-ți, dar, în viață mirtul
Să strălucești printre nepoți!*

*Când nația, iubita mamă,
Gemea sub rani și chin amar,
Tu auziși cum ea te chiamă
Să-i vindeci peptul cu nectar.
Și când ți-ai adâncit privirea
În chipul ei slăbit și strins —
Muiasi în inimă-ți condeiul
Și toate ranele-i le-ai stins!*

*Și grabnic, ca printr'o minune,
Din chinu-i greu când s'a trezit, —
O, Doamne, cine-ar ști-o spune
Ce drag și dornic te-a privit?!
De-aceea ți-a înscris pe frunte
Să-ți vezi cu ochii or-ce vis,
Și 'n cer, un eolt al nemuririi
Să-ți fie pururea deschis...*

*Noi te-admirăm, ca pe trimisul
Unui măreț și nobil crai,
Căci mult, o, mult ne 'ncântă scrisul
Și sfatul dulcelui teu graiu.
Vedem, că 'n urma ta resare
Semânța, care-ai semănat —
Creiași și Thaliei altare,
Prin veci de veci să fii cântat!*

*Azi din palate și bordee
Se 'nalță rugi la Dumnezeu,
Viață lină să-ți mai dee
Din darul cel bogat al seu.
Să fii cu noi, lumină vie,
Să 'nfrângi al sorții uragan:
Să ne inspire la vitejie
În luptă cu or-ce dușman!*

PREOT: AL. MUNTEANU AL LUI VASILE.

DARUL DOMNIȘOARELOR ROMÂNE.

După terminarea concertului, pe scenă s'a ivit într'un splendid costum național dșoara **Lucreția Mureșianu**, ținând un măreț tricolor cu eșarpă, — iar alături dșoara **Silvia Pap**, asemenea într'un frumos costum național, ținând un tablou înfășurat și legat cu panglică albastră.

Dșoara Lucreția Mureșianu

a adresat jubilentului următoarea cuvântare :

Dragă și venerabile jubilant !

E serbătoare... Și clopotele cu glasul lor dulce ne-au chemat la rugă. Și cântece sfinte și rugăciuni calde s'au înălțat la tronul Dumnezeului părinților noștri. — Și cuvinte frumoase și înălțătoare de inimă au resunat către Tine de pe buzele tinerilor și ale bătrânilor în aceasta sfântă zi...

E serbătoare... Și fecioarele și flăcăii noștri îmbrăcați serbătorește. Sufletul lor candid împodobit cu frunza verde a nădejdei — înzestrat cu visul de aur al unui viitor mai bun, mai senin, mai strălucit, mai sfânt.

E serbătoare... După 40 de ani de muncă grea, e un mic popas, o mică stație, o clipă senină și dulce în drumul nesfârșit al vecinicieii... Și e grea cartea vecinicieii și al sorții. E grea și la cetit și la înțeles... Ție muncitorule, care întreaga Ta viață ți-ai jertfit-o, ca să înțelegi rostul sorții și al viitorului Românismlui, laudă și mărire ți-se cuvine ție.

Laudă și mărire, îți aduc Ție prin glasul meu fecioarele Române. Ție care ai înțeles și ai pătruns taina mare a cărții, a sorții... a viitorului neamului nostru...

Și grea luptă ai luptat bătrâne... Ai luptat cu dușmanul cel mai mare din lume : Cu întunerecul ! Arma Ț-a fost condeiul, care nu ucide, ci vindecă și înalță și fericește, pravul teu a fost dragostea de neam care e fără fum, fără prihană, fără pată... Bombele Tale au fost ideile și cuvintele calde și de viață dătătoare, cari resună până în adâncul sufletului Românesc și vor resună în adâncul văilor și-al plaiurilor românești în vecii vecilor !...

În vechime fecioarele Vestaline se îngrigiau ca focul sacru nici odată să nu se stingă de la altarul Zeilor. În prezent urmașele acelor fecioare avem sfânta datorie să grijim ca scânteia sfântă din candela dragostei de neam și de limbă nici odată să nu se stingă !...

Ce sublimă este acea pagină a istoriei cu mama lui Ștefan cel Mare sau cu Teodora mama lui Mihai. Toate pilde de abnegație, de jertfă, de virtute, de noblețe, de nemurire...

Nepoatele acestor mame, azi noi fecioarele Române, cununi dalbe împletite din florile recunoștinței, îți punem pe capul Teu Bătrâne, ca semn al dragostei, admirației și al omajului nostru candid !

Credință tare ai jurat științei și dragostei și cauzei românești... Credința Ți-ai păzit-o, cinstea Ți-ai ținut-o, lupta ai purtat-o, lumină binecuvântată ai adus... Fie binecuvântat momentul deșteptării noastre din întunerecul neștiinței...

Iar acuma păstrează acest tablou al fetelor Române ca un mic semn al dragostei și-al recunoștinței, ce-Ți purtăm în sinul nostru și-ți vom purta întotdeauna, Bătrâne cu suflet tiner — întotdeauna...

Terminându-și discursul, în mijlocul aplauselor generale, dimpreună cu dșoara **Silvia Pap** au invocat pe jubilant cu tricolorul, de care anină o eșarpă pictată la Paris și i-au predat tabloul comandat asemenea de la Paris, intitulat : „Junele poet“.

Iosif Vulcan, cu graiul tremurând de emoțiune, a pronunțat următoarele cuvinte :

Gentilă domnișoară,

Întocmai cum razele primăverii deșteaptă în natură viață nouă, muguri, flori și fructe : astfel candidetele cuvinte ce mi-ați adresat au trezit în sufletul meu speranțe, bucurii și fericii.

Noi, tineri și bătrâni, cari ținem în mână condeiul culturii naționale, pe cariera noastră spinoasă, avem cea mai mare trebuință de sprijinul femeii române, căci dinsa e depozitara virtuților străbune, păzitoarea sanctuarului familiei, în care nu lasă să intre nimic ce-i străin de sufletul ei...

Având sprijinul femeii române, succesul muncii noastre e asigurat, căci — precum spune un proverb francez — ceea ce voește femeia, voește și Dumnezeu.

CUM S'A SERBAT JUBILEUL.

Serbarea jubileului „Familiei“ la 9 I. c. în Oradea-mare a reușit strălucit. O festivitate atât de măreață nu s'a mai pomenit în istoria culturală a neamului românesc. Românii din orașul acesta, cari au organizat-o, pot să fie mândri de succesul obținut.

La apelul lor toată românimea s'a pus în mișcare și a grăbit să ia parte, în persoană, prin scrisori și depeșe de felicitare. Astfel serbarea a devenit o impozantă manifestație națională.

Ceea ce a dat acestei festivități timbrul unei serbări înalte, a fost participarea Academiei Române, a celor mai de frunte instituțiuni culturale ale noastre și a altor corporațiuni. Iar focul entuziasmului a fost aprins de tinerimea noastră de la universitățile din străinătate și din patrie, care a alergat aici cu un zel de care ne creștea inima.

Toți cei ce au luat parte, s'au întors la vetrele

lor încântați de ceea ce au văzut și fericiți de ceea ce au simțit, căci au asistat la o impunătoare afirmare a conștiinței naționale.

Serbarea în familie.

În ajunul festivităților rudele din Oradea-mare și din alte părți ale jubilatului s'au intrunit la din-sul și prin rostul celui mai tiner membru al familiei, dr. Aurel Lazar, l-au felicitat călduros, accentuând că înainte de a se manifesta publicul, familia a ținut să-și exprime întiu dinsă bucuria și urările de bine.

Apoi la cina intimă familiară, a luat cuvântul cumnatul seu Mihai Veliciu, avocat în Chișineu, aducând noue felicitări.

Jubilantul foarte emoționat de aceste manifestații ale dragostei familiare, a răspuns amândurora prin cuvinte bine simțite.

Într'aceste corul vocal Hilaria al tinerimiei române din Oradea-mare, postată sub ferestrele salei de mâncare a dat o

s e r e n a d ă

cântând câteva compoziții românești, cari atraseră mulți ascultători.

Jubilantul apără în fereastă și mulțumi tinerimei pentru aceasta distincțiune.

La biserică.

Conform programei, în ziua de 9 iunie n., festivitățile au început cu sta liturghie în catedrala gr. cat.

Cu asta ocaziune interiorul catedralei avu un aspect extraordinar. Prin o delicateță gentilă, înaintea băncii care precedează stalurile canonice, s'a așezat pentru jubilent scaunul episcopului de piămemorie Samuil Vulcan. La dreapta lui soția sa și la stânga celelalte dame din familie, iar bărbații alătură de ele.

În biserică eră intrunită elita societății române, în frunte cu Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu și Pr. cuv. Sa vicarul Vasile Mangra. Canonici, protopopi și preoți de ambele rituri, delegații Academiei Române, a Asociațiunii, ai Societății pentru fond de teatru român și ale altor instituțiuni, reprezentanții studențimii de la universitățile din patrie și din străinătate, în fine mulțime de domni și dame, pe cari nici ploaia torențială nu i-a putut oprî d'a luă parte.

La serviciul divin a celebrat vicarul episcopesc dr. Augustin Lauran, cu canonicul Moise Nyes, preotul Samuil Ciceronescu și diaconul Valer Hetco; cântările rituale au fost executate de corul preparanzilor sub conducerea dirigintelui dr. Leontin Palladi.

La finea serviciului divin și anume după rugăciunea amvonului, vicarul pontificant și preoții cu cari a servit, au venit în fața jubilatului și aici pontificantul i-a adresat o caldă cuvântare, felicitându-l și binecuvântând munca sa. Publicăm în fruntea numerului nostru prezent această cuvântare.

Sublimă a fost impresiunea sub care publicul a eșit din biserică spre a se intruni la festival în sala cea mare a otelului „Arborele verde“.

Festivalul.

Întrunindu-se publicul, jubilatului a fost invitat prin o deputațiune compusă din dnii Petru Popescu și Iosif Diamandi.

Jubilantul și soția, dimpreună cu toți membrii familiei, își face intrarea în mijlocul ovațiunilor și este invitat la masa presidială.

Acolo luaseră loc, la dreapta președintelui Nicolae Zigre, Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu, dr. At. Marienescu, N. Petra-Petrosco, dr. Florian Duma, Ioan Genț și Toma Păcala; la stânga președintelui, Iosif Vulcan, dr. Cornel Bulcu, Iosif Roman, dr. Iosif Blaga, George Șuta, dr. Coriolan Papp și Andrei Horvath. O masă specială a fost rezervată delegațiunilor studențești și presei.

Sala ticsită de lume, o societate distinsă. Din cei prezenți notăm pe următorii: vicarul episc. Vasile Mangra, vicarul episc. dr. Augustin Lauran, canonicul Moise Nyes, directorul de finanțe Nicolae Pap, archidiaconul on. Augustin Antal cu dna din Beins, directorul gimnazial Ioan Butean și profesorul Teodor Bulc tot de acolo, dna vād. T. Lazar, dna vād. Emilia Miclea cu fiica sa dșoara Hortensia (Arad,) avocații Mihai Veliciu cu familia din Chișineu, George Feier cu familia din Boroșineu, Traian Șincăi din Vinga, Rubin Pațița din Alba Iulia și dr. Aurel Isac cu fam. din Cluj, proprietarul de mine I. Pocol din Baia-mare, protopopol Alexa Pop din Zazari.

Președintele Nicolae Zigre deschide festivalul în mijlocul unei tăceri solemne, cu discursul pe care îl publicăm în numărul acesta.

Apoi designând ca notar al festivalului pe secretarul despărțemântului Andrei Horvath, anunță că la festivalul acesta Academia Română este reprezentată prin membrul ei dr. At. Marienescu, Asociațiunea prin archidiaconul on. George Șuta, Societatea pentru fond de teatru român prin dr. Iosif Blaga și dr. Petra-Petrosco, presa prin Iosif Roman, dr. Val. Branisce, dr. Caius Brediceanu; institutul Bihoreana prin dr. Coriolan Papp; Reuniunea de cântări Hilaria prin dr. Florian Euma; domnișoarele române prin dșoara Lucreția Mureșianu; Societățile studențești și anume: studențimea română din Paris prin Istrate N. Micescu și dr. Ion Giurgiu; „România Jună“ din Viena prin președintele Mihai Popovici și vicepreședintele V. Reus cav. de Mirza; Societatea „Petru Maior“ din Budapesta prin Octavian Gogu și Horia P. Petrescu; Societatea „Junimea“ din Cernăuți prin președintele Const. Lucaciu și vicepreședintele Alecu Procopovici; Studențimea română de la universitatea din Cluj prin Ghiță Pop și I. U. Soricu; iar oratorul tinerimei române din Oradea-mare este Victor Fildan.

După aceste președintele dete cuvântul secretarului episcopesc dr. Cornel Bulcu, care își ceti discursul festiv, publicat asemenea în numărul acesta, dimpreună cu discursul de mulțumire al jubilatului.

De aci încolo discursurile au urmat în ordinea în care le publicăm. Din cauza de indispoziție, discursul dșoarei Lucrețianu Mureșianu s'a amânat pe seară la concert.

Festivalul s'a încheiat în mijlocul unui entuziasm ce nu se poate descrie. Jubilatului s'a întors acasă cu trăsura încărcată de cununi, tablouri, un album și eșarpe naționale, scumpe trofee ale muncii sale de 40 de ani, cu ochii scăldați în lacrimi...

Acasă i s'a mai prezentat o cunună, de la „Liga pentru unitatea culturală“ a Românilor, prin trimisul Alesandru D. Florescu.

Banchetul.

La orele 2 $\frac{1}{2}$, tot publicul s'a intrunit la banchet în otetul „Arborele verde“, unde a domnit poziția cea mai însulețită, la ce au contribuit și frumoasele piese românești cântate de lautari sub conducerea lui Hamza.

Primul toast a fost rostit de președintele Nicolae Zigre pentru Maj. Sa regele, al doile de canonicul Moise Nyes pentru jubilaant, acesta mulțumind a închinat pentru tinerime, Iosif Roman asemenea pentru tinerime, dr. Coriolan Papp pentru delegați, dr. V. Branisce pentru despărțământul oradan al Asociațiunii și pentru comitetul aranțator, dr. Iosif Blaga pentru preoțime care s'a prezentat la jubileu în frunte cu Pr. Ssa episcopul Radu și cu Pr. Cuv. Sa vicarul Mangra, (prezent și la banchet,) Vasile Babi pentru soția jubilaantului dna Aurelia Vulean, Ales. D. Florescu (de la București) pentru „incoronarea operci lui Iosif Vulcan“, George Șuta pentru presă, dr. Ioan Buna pentru jubilaant și soția sa, Istrate N. Micescu (Paris) pentru „Familia“ iar celalalt reprezentaat al tinerimei române din Paris dr. George Giurgiu oferi jubilaantului în numele acelei tinerimi un tricolor național, în fine Iosif Roman ținu un nou toast relevând însemnătaea Bihorului în cultura națională.

Apoi Iosif Diamandi a cetit depeșele de felicitare, 102, sosite din toate părțile pe unde se află o suflare românească, producând entuziasmul cel mai mare. Publicăm depeșele în nr. prezent.

După cetirea depeșelor N. Petra-Petrescu a ridicat păharul pentru împlinirea programului ce și-a pus „Familia“, Octavian Goga pentru reprezentanții din regatul român, T. Bontze (credinciosul prim-culegător al „Familiei“) pentru ziarisții români. În fine dr. Ion Giurgiu ceti mai multe bucați din Albumul oferit de tinerimea română din Paris. Apoi masa se ridică.

Vizite la jubilaantul.

După banchet, Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu, toți membrii delegațiunilor și alții mulți făcură vizite de felicitare la jubilaantul, a cărui casă în ziua aceea a devenit un adevărat loc de peregri-națiu-național.

Concertul și teatrul.

Sara la orele 9, tot în sala cea mare a otelui „Arborele verde“, s'a început concertul aranțat de tinerimea română din Oradea-mare.

Lume multă din care distingem pe Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu, pe Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra, directorul de finanțe Nicolau Papp și pe judele de tablă dr. George Plopu.

Programa s'a început cu un cor: „Despărțirea Basarabiei“ (cuvinte de Iosif Vulcan, musică de Trifon Lugojan) cântat de reuniunea de cântări Hilaria sub conducerea dirigentului Nicolae Firu.

Al doile punct al programei a oferit publicului momente de delicii emoționale. Dșoara *Aurora Papp*, fiica dlui director de finanțe Nicolae Papp

din Oradea-mare, gingașa nepoată a lui Iancu, a declamat încântător de frumos, cu o pronunțare dulce, cu un accent adevărat românesc și cu o simțire sinceră care a vrăjit toate inimele, oda ocazională dedicată jubilaantului, pe care o reproducem tot în numărul acesta al foii noastre. Un ropot de aplause desfășurate a acoperit escelenta declamațiune.

Și a apărut pe scenă dșoara *Lucretia Mureșanu*, fiica dlui dr. Dem. Mureșianu, medic opidan în Beins, mult aplaudata debutantă în concertele tinerimei noastre de aici. Eminentă pianistă și cântăreață, de asta-dată dsa a cântat din gură, acompaniată la pian de profesorul Vomácska. Intiu o arie din „Poveștiile lui Hofmann“ de Offenbach cu o coloritură briliantă; apoi doina „Freamătul zăvoiuului“ de Vasiliu, în care a escelat prin dulceața vocii. Amândouă puse lângă olaltă au scos în relief comoara de voce, talentul și arta. Este natural că succesul a fost mare și că acela s'a manifestat în aplause entuziaste.

Dșoara *Lucia Plopu*, fiica dlui George Plopu, jude la tabla reg. din Oradea-mare, care a cântat apoi la pian, nu numai a cântat, ci a și încântat tot auditorul. Sub degetele sale subtile, clapele pianului par că înviau și cântau cu voce omenească. Un farmec electric a cuprins pe toți și „Ilustrațiunea Română“ de Kárrász ce a cântat și care se termină cu niște admirabile variațiuni asupra imnului nostru național „Deșteaptă-te Române“ a fost aplaudată frenetic.

Comitetul aranțator a oferit atât dnei Vulcan, cât și dșoarelor diletante câte un buchet frumos. Iar unul din trimișii tinerimei din Paris, dr. Ion Giurgiu, a surprins pe diletante cu câte un album.

Și iarăș a urmat o scenă emoționantă.

Dșoara *Lucretia Mureșianu* a adresat jubilaantului în numele fecioarelor române din Bihor o felicitare de toată frumusețea, oferindu-i un falnic tricolor cu eșarpă pictată și un admirabil tablou.

Despre aceasta raportăm mai sus printr'un articol special.

Cortina s'a ridicat din nou și s'a jucat comedia poporală „Ruga de la Chiseteu“ de Iosif Vulcan.

Dșoara *Lucretia Mureșianu* a avut un nou prilej să ne facă să-i aplaudăm doinele cântate ademenitor cu vrednicul seu partner Romul Barbu, alătura de dșoarele Silvia Pap și Emilia Torsan, cari asemenea s'au achitat amabil de rolurile avute.

Dintre tineri au jucat bine Victor Mercea, Fabiu Bontescu, Iustin Nemet și alții ale căror nume nu le mai știu, căci nu mai am la dispoziție un program al serii.

Corurile conduse de dirigentul Nicolae Firu au fost la înălțimea cuviincioasă.

Apoi a început dansul, la care a luat parte și jubilaantul, jucând un quadrille cu dna Silvia Plopu.

Iată o listă a damelor prezente:

Doamnele: Irina Antal (Beins.) Antonia Buna, Corfescu (București,) Silvia Feier (Boroșineu,) Elena Firu, Maria Ille (Tinea,) Isac (Cluj,) Hetcou, Hossu, Lăpuștean (Tleagd,) vād. Matei, vād. Emilia Miclea (Arad,) Mureșianu (Beins,) Papp, Plopu, Popescu (M. Lazuri,) Popovici, Ruja, vād. Vașca (Ho-

morog,) Elena Veliciu (Chişineu,) Aurelia Vulcan, Maria Zigre.

Domnişoarele: Eugenia Albu (Cheresig,) Elena Butean (Beinş,) E. Bica (Tăşad,) surorile Lucia şi Valeria Isac (Cluj,) Lucreţia Mureşianu (Beinş,) Aurora Pap, Silvia Pap, surorile Lucia şi Delia Plopu, surorile Popescu (M. Lazuri,) Irina Popovici, Aurora (Oancea (B. Lazuri,) Valeria Roşescu (Cluj,) Beti Tofan (Nasăud,) Emilia Torsan, surorile Vaşca (Homorog,) Lucreţia Zigre.

Astfel s'a terminat aceasta serbare memorabilă în istoria culturală a neamului românesc şi de însemnătate şi mai mare în viaţa naţională a Românilor din Bihor.

În sara următoare Iosif Vulcan şi soţia au dat o masă la băile St. Ladislau în onoarea tuturor delegaţilor şi diletantelor.

Iar în 10/23 l. e. sara au dat altă masă în casa lor în onoarea preoţimeii celebrante la jubileu, în a despărţământului oradan al Asociaţiunii, în a comitetului executiv al aceluia, în a comitetului aranjator al tinerimei şi în a Societăţii corale Hilaria.

Cu aceasta şirul festivităţilor jubilară s'a încheiat.

DEPEŞE DE FELICITARE

la jubileul Familiei.

1. **Sibiu.** La împlinirea de 40 ani a mânăsei dtale activitaţi literare, imploră binecuvântarea Cerului şi *Metropolitul Meşianu.*

2. **Blaj.** Te salut la patruzeci de ani de uste-neală literară. Adevărurile creştineşti dederă artiilor frumoase avânt. Acele să Te conducă întru lungimi de zile. *Victor Mihályi, metropolitul de Alba-Iulia.*

3. **Cernăuţi.** Gratulaţiunile mele cele mai sincere. *Archiepiscopul Repta.*

4. **Caransebeş.** Felicitările mele la jubileul de 40 ani. *Nicolae Popea episcop.*

5. **Arad.** Felicitări sincere la jubileul rar. Fie „Familia“ apreţiată ca ploaia în timpul secetei. *Episcopul Ioan.*

6. **Bucureşti.** Primiţi, ve rog, cele mai călduroase felicitări colegiale. *Maiorescu.*

7. **Rodna-veche.** Rog a primi felicitări. *Porcius.*

8. **Budapesta.** „Familiei“ glorie, jubilentului lauri. *Iosif Popu.*

9. **Bucureşti.** Lângă multe felicitări frumoase, primeşte şi aceasta simplă dar sinceră. *Iorga.*

10. **Abrud.** Omagiile noastre falnicului maestru al condeiului. Trăiască „Familia“ şi vrednicul ei redactor. *Damele române din Abrud.*

11. **Şarcaia.** Trimitem şi noi tributul de admiraţiune şi recunoştinţă ilustrului descendent al Vulcaniştilor din Şinca-veche. *Preotul Fulicea.*

12. **Budapesta.** Felicitări şi salutări călduroase mult meritatului redactor. *Iuliu cav. de Puşcariu.*

13. **Sighetul-Marmaţiei.** La jubileul rar şi dorit, primeşte salutarea vechiului amic şi conşcolar. *Dr. Ioan Mihályi.*

14. **München.** Societatea „Patria“ din München ve doreşte viaţa lungă, ca să puteţi face aceleaşi sacrificii ca în trecut, pentru cultura neamului. *Ursu.*

15. **Cehul Silvaniei.** Aducem la serbarea „Familiei“ felicitări călduroase şi uram redactorului zelos ani nestorali. *Pap de Băseşti, Cocian, Baliban, Emil Pap, dr. Pop.*

16. **Brad.** Felicităm pe pionerul culturii române Iosif Vulcan, din incidentul serbării jubileului „Familiei“ de 40 ani. *Corpul didactic de la gimnaziul şi şcoala normală din Brad.*

17. **Viena.** Celui ce conduce de patruzeci de ani mişcarea literară din Ungaria şi Ardeal, distinsului scriitor, marelui întemeiator al societăţii de teatru român, omagiu respectuos! *Dr. Sextil Puşcariu.*

18. **Sibiu.** Felicitări şi omagiu distinsului literat. *Corpul profesoral de la şcoala de fete a Asociaţiunii.*

19. **Caransebeş.** Felicitările cele mai călduroase la jubileul care îl serbaţi. *Ilie Curescu.*

20. **Făgăraş.** Reuniunea femeilor române din Făgăraş felicită călduros pe jubilar. *Maria Dan prezidentă.*

21. **Şimleul-Silvaniei.** Cununa impletită din laurii nevestezaveri a meritelor ce secerăţi în câmpul literaturii române, rourată de harul Cerului, ve încingă fruntea, împodobească naţiunea, întru mulţi fericiţi ani. *Gazeta de Duminecă, Ioan Lazar redactor, Alimpiu Barbolovici vicarul Selaşului; Reuniunea femeilor române selăgene. Maria Cosma prezidentă; Andrei Cosma, Gavril Trif, Vasilie Pap, dr. Meseşian, Augustin Marcuş, dr. Suciu, Costea, Boros.*

22. **Beinş.** Marele Samuil Vulcan întemeietor; neobositul Iosif Vulcan propagator în 40 de ani al culturii române. La mulţi ani Iosif Vulcan redactorul „Familiei“. *Corpul profesoral al institutelor române din Beinş.*

23. **Braşov.** Mulţi ani înainte spre mulţumirea domniei tale sufletească şi spre al neamului folos şi cinste. *Dr. Mureşianu.*

24. **Sibiu.** La bucuriile de astăzi participă şi fratele mai mare. *Telegraful Român.*

25. **Cernăuţi.** Eminentului focar literar „Familia“ întru propăşirea şi luminarea neamului românesc, precum în special valorosului ei redactor Iosif Vulcan, le aducem la aceasta rară serbare felicitări sincere dorindu-i spor bun şi mai departe şi viaţă mănoasă şi îndelungată. *Academia ortodoxă: Rusu preşedinte, Grigoriu secretar.*

26. **Arad.** Multe şi călduroase felicitări la înoronarea frumoaselor zile literare. *Ciorogariu.*

27. **Beinş.** Din ocaziunea jubileului trimite felicitare omagială nestorului scriitorilor noştri. *Institutul de fete Pavelian.*

28. **Sibiu.** Rar om ești. Azi serbezi a doua mie-optzecea săptămână de mire cu frumoasa ta nevestă Beletristica și încă tot ești amorezat. În arta de a iubi ai ajuns supremul. Meritul teu eel mai mare e inse, că ai învățat pe alții să-ți iubească nevasta. Trăiască Vulcanul spiritual al neamului românesc. *Calicul.*

29. **Brașov.** Aduc omagiu de admirațiune stăruitorului părinte al „Familiei“, revistă care a propagat neobosit limba și literatura românească. Urez jubilentului și foaei mulți ani fericiți. *Maria Baiulescu.*

30. Jubilăm și noi cu bucurie. Te felicităm din inimă ca pe cel mai insuflit și puternic propagator al limbei și al idealurilor naționale. În numele *muntenilor*: Mihai Cirlea, dr. Laurențiu Pop, dr. Vasiliu Fodor, Alesandru Ciura, Petru Popovici, dr. Alesandru Borzia, Iosif Gomboș, Ioan Simu, Siiviu Lazar, Petru Macaveiu, Samuil David, Traian Macaveiu, Vas. Ciura, Nicolau Ciura.

31. **Graz.** Studențimea universitară română din Graz participă cu entuziasm la memorabila serbare jubilară de azi.

32. **Sarajevo.** Pătruși de entuziasm față de Dvoastre, stea lucitoare pe orizontul literaturii române, ve aducem astăzi salutările cele mai cordiale respectuoase. În numele *coloniei române din Bosnia și Herțegovina*: Socoleanu, Cosmuța, Ieșianu, Aleman, Zotta, Iilipescu, Zopa, Lamor.

33. **Oravița.** Ilustrului jubilent salute, „Familiei“ prosperitate. *Elia Trailă.*

34. **Bistrița.** Mândra serbare a fraților oradani și a noastră a tuturor o salutăm cu bucurie și Te felicităm cu iubire pentru gloria cucerită cu muncă grea de patru decenii, maestru fruntaș, sentinela neadormită a limbii și culturii române. Despărțemântul Bistrița: dr. *Tripon* președinte, dr. *Onișor* secretar.

35. **Brașov.** Urăm viață lungă, prosperitate, sorei mai tinere și tovarașei vrednice în stăruințele pentru răspândirea limbei și culturii națiunii noastre. *Confrății de la „Gazeta Transilvaniei“.*

36. **Sibiu.** Salutare „Familiei“ și vrednicului redactor Iosif Vulcan. Mulți ani înainte! *Redacția „Foi Poporului“.*

37. **Blaj.** Împreună cu întreaga obște românească serbăm și noi în inimile noastre jubileul activității voastre rodnice de 40 ani. *Societatea Inocențiu Micu Clain a teologilor din Blaj.*

38. **Deva.** Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedorii felicită călduros pe membrul seu de onoare. *Elena Pap-Hossu președintă.*

39. **Arad.** Ve salutăm și felicităm la serbătorea luptei pentru limba și literatura noastră. *Oncu, Raicu, Goldiș, Popovici, Moldovan, Antonescu, Herbay.*

40. **Gherla.** Din incidentul jubileului „Familiei“, bărbatului care în decurs de patru decenii fără preget a lucrat pentru răspândirea iubirei de limbă și literatură română, îi aducem respectuoase omagii implorând ajutorul lui Dumnezeu întru continuarea muncii gigantice. *Teologii din Gherla.*

41. **Sibiu.** *Societatea de lectură Andrei*, din incidentul jubileului de 40 ani al revistei „Familia“ îi

dorește existență îndelungată, iar harnicului ei redactor mulți ani. *Comitetul.*

42. **Suceava.** Stimă și admirațiune muncii cinștite de 40 de ani. *Ciolooca.*

43. **Năsăud.** Părintele „Familiei“ și sufletul teatrului nostru trăiască mulți ani. Omagiu și recunoștință distinsului academician și luptătorului neobosit pentru cultura română. *Profesorii gimnaziului din Năsăud*: Gheție, Tanco, Gavrița Scridon, Pletos, Pop, Halița, Domide, Pecurariu, Șotropa, Simon, Ștepan, Scridon, Pteancu, Bichigean, Meruț, Ștefanuț.

44. **Caransebeș.** Societatea Ioan Popasu dorește devotatului națiunii române viață îndelungată și realizarea idealurilor sale.

45. **Beiuș.** Societatea de lectură Vulcan a tinerimei gimnaziale ve urează mulți ani spre înaintarea și mărirea literaturii. *Conducătorul Dumbrava.*

46. **Brașov.** Secțiunea literară a Asociațiunii felicită „Familia“ și pe neobositul ei redactor. Onoare muncii perseverante! *Bârseanu.*

47. **Cluj.** Cel mai tiner membru al familiei presei române salută „Familia“ jubilară. *„Revașul.“*

48. **Roman Bogșan.** Neobositului luptător al culturii române, cu ocaziunea jubileului de 40 ani, sincere felicitări. — Dr. Valeriu Laszlo medic, Iancu Dofan Stan preot, Grigorie Dagios notar, Iuliu Crenian farmacist, Constantin Morariu proprietar, Petru Vuc, Nicolae Popovici, Demetriu Pruneș, Morariu, Popovici învățatori, Iuliu Crina, Ioan Vuc, George Vuc comercianți, Ioan Pincu preot.

49. **Seliște.** *Societatea de înfrumșetare* din Seliște cu mândrie se asociază la festivitatea jubilară a „Familiei“ și a neobositului ei redactor Iosif Vulcan și le dorește viață lungă și rodnică spre a neamului înălțare.

50. **Timișoara.** Reuniunea de lectură română din Timișoara ve felicită la jubileul „Familiei“ care se serbătorește de toată suflarea românească. Primiți omagiul nostru ca semn de recunoștință pentru neobosita lucrare de peste 40 ani pe terenul beletristicii române. Să trăiți la mulți ani! *George Ardelean* președinte, *George Trăila* vicepreședinte.

51. **Lipova.** Societatea de lectură română din Lipova, cu ocaziunea serbătorei însemnate de care aveți parte, Ve felicită și Ve dorește mulți ani. *Voic Hamsea* președinte.

52. **Budapesta.** Cu bucurie ne alăturăm și noi la serbarea „Familiei“. *Teologii români.*

53. **Dej.** Domniei Voastre mulți ani de muncă cu izbândă și fericiți. „Familiei“ clienți noi și abonați punctuali la plată. *Dr. Vaida.*

54. **Sasca.** Trăiască „Familia“ și tatăl ei! *Dr. Coca.*

55. **Recița.** Reuniunea română de lectură din Recița-montana cetitoare a „Familiei“ ve strigă mulți ani. *Arjoca* președinte.

56. **Dicio-St-Martin.** Ca de la unul din bătrânii asistenți la urzirea „Familiei“, primește felicitările mele. *Caluțiu.*

57. **Boroș-Ineu.** Din incidentul jubileului de 40 ani Te salutăm ca pe bardul literaturii noastre naționale și îți urăm viață îndelungată. *Gurban, Boșoc, dr. Teodor și Florica Burdan, Titus Vuculescu, Dirlea.*

58. **Năsăud.** Prăznuind împreună jubileul de 40 ani al „Familiei” care a susținut în familiile noastre românești simțământul național, primește, ca întemeietor și redactor al aceleia, entuziasta noastră felicitare. *Familia Pletos.*

59. **Cluj.** Felicitări sincere și călduroase la jubileul bine meritat de patru-zeci ani al valoroasei noastre reviste „Familia”. Dorim să ajungeți jubileul de aur și încă mulți ani fericiți pentru binele culturii noastre românești. *Dr. George și Ida Ilea.*

60. **Orăștie.** Țarina parlaginită a literaturii române ai ogorit-o, grăpat-o și semănat-o; semânta aruncată, produs-a în restimp de 40 ani fructe binefacătoare. Viață îndelungată! Despărțământul Orăștiei: *Domșa, Bercian.*

61. **Deva.** Trimitem călduroase felicitări la frumoasa serbare jubilară. *Francisc și Elena Hossu-Longin.*

62. **Biserica-albă.** Fapte de invingător Ț-au creat un loc ceresc, te-ai făcut nemuritor pentru neamul românesc. *I. M. Roșiu.*

63. **Brașov.** Dreptatea îmi impune plăcuta datorie să-ți exprim ție, mândrului și vigurosului nostru stejar, omagiile și recunoștința mea. Trăiască dreptatea! *Dr. Vasilie Saftu.*

64. **Orșova.** Trăiască, inflorească nația românească! *Petru Călcăunariu.*

65. **Sibiu.** Sincere felicitări vrednicului propagator al culturii române. *Dr. Bew.*

66. **Aleșd.** La serbările jubilară ce vi se aranjează, neputând participa în persoană, ca unui stejar al culturii noastre, ve dorește mulți fericiți ani. *Iosif Moldovan.*

67. **Deva.** De 40 ani stă „Familia” la jertfelnicul culturii naționale. Doue generații primit-au de la ea impulsul binelui și frumosului. Întemeietorului ei recunoștință! Îndelungată viață! *Lucreția Costa-Nicoara.*

68. **Lipova.** Din incidentul glorios carele îl serbați, primiți și ale noastre sincere felicitări, urându-ve ani mulți fericiți. *Dr. George Popescu și soția n. Cornelia Zigre.*

69. **Lugoj.** Apa trece, dar petrele culturale așezate în coloanele „Familiei” rămân, prin cari Ț-ai câștigat merite neperitoare. Primește felicitările mele cele mai sincere amicabile la jubileul de patruzeci de ani. *Besan.*

70. **Timișoara.** Din incidentul jubileului de 40 de ani, primiți simțămintele felicitării din partea vecilor abonați. *Familia Gherdan.*

71. **Caransebeș.** Trimit binemeritatului muncitor al revistei „Familia” sincere felicitări din incidentul jubileului. *Andreiu Ghidiu* protopresbiter.

72. **Recița.** Reuniunea română de cântări și

muzică din Reșița-montană trimite omagiile felicitărilor diletanților noștri. La mulți ani! *Orenian* președinte. — Un puternic Să trăiască neobositului pioner al Thaliei Române! *Velcean.*

73. **Seliște.** Casina română din Seliște salută cu bucurie serbarea jubilară a „Familiei” și a neobositului ei redactor Iosif Vulcan.

74. **Sibiu.** Ani mulți și fericiți „Familiei” noastre și familiei Vulcan. *Teodor Păcățianu.*

75. **Lipova.** Primiți felicitările aderenților din părțile noastre. *Dr. Magdu, Marienescu, dr. Marta, dr. Avramescu, dr. Popescu, dr. Mișici, dr. Halic, Hamsea, dr. Cioban, Belu, Cimponeriu, Roman, dr. Rudnean, Roșca, Andreescu, Oprean, George Savițiu, Aurel Savițiu, Valodin, Magda, Florian, Rocsin.*

76. **Aleșd.** La jubileul de 40 ani de muncă Te felicittez urându-ți mulți ani, întreg, fericit. *Pognar* avocat.

77. **Făgăraș.** La bucuria Domniei Voastre și a națiunii întregi me alătur și eu. *Dr. Șerban.*

78. **Beiuș.** Munca voastră neobosită și desinteresată pe cariera spinoasă a literaturii frumoase și sociale române fie încununată cu deplină izbândă încă îndelungi mulți fericiți ani! *Dumbrava.*

79. **Arad.** Omagiile noastre apostolului culturii naționale. Urăm încă mulți ani. *Familia dr. Botiș.*

80. **Cluj.** Felicitându-Te din inimă, dorește ca văpaia focului sacru ce Te-a inspirat să pătrundă inimile obștei românești ca la adânci bătrânețe să Te bucuri de triumful sublimului scop ce ai urmărit. *Dr. Ștefan Morariu.*

81. **Lipova.** Despărțământul Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, din incidentul jubileului ce îl serbați, Ve felicită cu căldură urându-ve încă mulți ani ca să puteți lucra și mai departe pentru prosperarea literaturii române. *Dr. Halic* director.

82. **Brașov.** Să trăiți încă mulți ani ca să ve bucurați de stima și considerațiunea generală pe cari prin vrednicie le-ați câștigat și le aveți la întreaga românie. *Dr. Nicolae Vecerdea.*

83. **Beiuș.** La jubileul „Familiei” sincere felicitări neobositului redactor. *Familia dr. Cosma.*

84. **Cluj.** „Familia” și redactorul ei în serviciul culturii, spre binele neamului românesc, la mulți ani! *Buticescu.*

85. **Budapesta.** Prinose de admirațiune celui ce patru-zeci de primăveri a purtat steagul de luptă al literaturii naționale — in hoc signo. *Octavian Tasslauan.*

86. **Alba-Iulia.** Din incidentul marelui serbări culturale naționale, pe lângă sincere felicitări, depunem omagiul nostru. *Dr. Fodor, Eugen Papp.*

87. **Beiuș.** Din ocaziunea jubileului de 40 ani ca redactor și ca un mare bărbat al literaturii, primește călduroasele noastre felicitări, dorindu-ți statornică sănătate și fericire la mulți ani. *Creț și familia.*

88. **Cluj.** Ne asociăm bucuriei generale. Trăiască redactorul! *Emil Pop, Roșian.*

89. **Beiuș.** Trăiască jubilarul dimpreună cu soția și fiica „Familia”. *Veturia Oncea.*

90. **Arad.** Dumnezeu să Te facă în toate prvințele deplin fericit, pentru serviciul prestat națiunii pe terenul literar. *Telescu protopop.*

91. **Mureș-Uiora.** Te iubim și stimăm. Dorim viață lungă spre binele Românilor. *Aureliu Radu.*

92. **Arad.** Aderăm la serbarea de azi cu iubire. Trăiască sentinela română Iosif Vulcan. *Familia Vuita.*

93. **Abbazia.** În gând îl serbătorim și însuflețit salut trimitem distinsului poet literat. Trăiască dimpreună cu „Familia”. *Viora din Bihor, Hortense Paguba, dr. Ciordaș.*

94. **Budapesta.** Din ocaziunea jubileului de astăzi primiți expresiunea felicitărilor mele. *Nicolau Diamandi.*

95. **Vaşcău.** Regret că nu pot fi prezent, dar sunt cu cugetul și inima în mijlocul vostru. Trăiască serbătoritul jubilar care de 40 ani poartă cu fală și neobosit steagul revistei „Familia”. *Sala.*

96. **Budapesta.** Ziua de azi e o zi de serbătoare în istoria literaturii naționale. O și serbează cu mândrie întreaga românie, iar floarea neamului cu însuflețire s'a adunat aducându-ve lauri, tributul bine meritat al muncii neobosite și valoroase. Împletește și eu fiitorului unchiu o modestă cunună din florile iubirii și stimei adevărate. *Dr. Liviu Ghilezan.*

97. **Aleșd.** Luptând pentru națiune, rog pe Dumnezeu să ve țină a o continuă încă mulți ani întreg și sănătos *Popa.*

98. **Beiuș.** Conduceți și mai departe întru mulți ani cultura națională. *Sever și Emil.*

99. **Brașov.** La a 40-a aniversare urez prosperitate și viață lungă. Trăiască domnul Iosif Vulcan. *Vasile Lazurca Lăzăreanu lector în Herman.*

100. **Prakfalu.** Negyven éves irói működésének jubileuma alkalmából, engedje nagyságod csekély-ségemet ama tisztelői közzé sorozni, kiknek őszinte óhajuk hogy a Mindenható engedje még számos évet magasztos hivatásában eltölteni. *Gart Emma.*

101. **Alba-Iulia.** Primiți felicitările mele cele mai călduroase. La mulți ani! *Eugen Papp.*

102. **Arad.** Primiți călduroase felicitări la jubileul epochal în istoria culturii noastre naționale. *Dr. Ștefan Pop.*

SCRISORI.

I

Iubite colegă,

După întoarcerea mea dintr'o călătorie am găsit cartă Dtale postală și nr. jubilar al „Familiei” și cu adâncă părere de reu văd — că din cauza absenței mele de aici — nu mi-a fost cu putință de a îndeplini cererea ce cu atâta amabilitate îmi adresai.

Cu toate acestea te rog a primi afectuoasele și viile mele urări de sănătate și de îndelungă și senină fericire pentru statornicia și izbânda ce ai avut în trecut și pentru energia și norocul ce vei avea, desigur, în viitor. Cariera de ziarist — cea mai îngrată și mai anevoioasă, mai ales în mijlocul social și în condițiunile, în care ea s'a desfășurat pentru Dta până acum — a ridicat tot mai sus faima simțirii și cugetării române și te-a apropiat tot mai mult de inima și de dragostea neamului.

Să trăești ani îmbelsugați de pilde mărețe și de frumoase alcătuirii poetice, iar la jubileul de 50 de ani să-mi fie dat a te îmbrățișă și a-ți preamări opera mai cu priință decât o fac acum.

Omagii respectuoase mult grațioasei Doamne Vulcan, iar Dtale o stringere de mână amicală.

București, 7 iunie.

OLLANESCU.

II

București, 30 maiu 1904.

Stimate domnule Vulcan,

Socotesc că nimic pe lume nu merită mai mare admirație ca munca, — și cum numărul din urmă al revistei „Familia” ne reamintește munca neîntreruptă timp de 40 de ani, a unui om cu inimă și cuget românesc, permite-mi stimată Domnule Vulcan, a trimete acelui om cele mai sincere felicitări.

H. G. LECCA.

III

Ilustre Domnule Vulcan!

În viața neamurilor civilizate ziaristica este un factor de prima ordine. Ea ține în curent popoarele cu toate mișcările de natură socială și literară.

Acestui factor de mare importanță v'ați dedicat DVoastră puterile intelectuale. În special Ilustritatea Voastră aveți meritul de a fi fundat înainte cu 40 de ani foaia beletristică „Familia”. Dar pe lângă meritul fundării providența divină V'a învrednicit — cum rar se dă unui muritor — să conduceți și dirighiați aceasta foaie în lungul șir de ani 40 fără întrerupere.

„Familia” potrivit numelui, este prima foaie beletristică, care a pătruns în toate colțurile locuite de Români. În coloanele Familiei s'au întâlnit condeiele tuturor scriitorilor de valoare ai româniei întregi: luceferii literaturii române Alecsandri, Eminescu și Coșbuc aici și-au publicat multe din produsele inspirațiunii lor poetice.

„Familia“ a susținut și susține, contactul mișcării literare a fraților români de pretotindenea.

„Familia“ a fost și este și acum pionerul unității noastre culturale.

În fața acestor constatări, noi, profesorii celei mai vechi școale românești, adânc emoționați sufletește și cu deosebit respect drept resplată a muncii venim să Ve aducem tributul recunoștinței noastre, dorind ca bunul Dumnezeu dându-*Ve* lungime de zile în deplină sănătate să puteți jubila și semicentenarului fundării iubitei noastre „Familia“, spre luminarea și întărirea mult cercatului nostru neam.

Blaj la 8 iunie n. 1904.

DR. IOAN RAȚIU prof. gimn.	ALEXANDRU CIURA
FLAVIU C. DOMȘA profesor.	OCTAVIAN PRIE
AUREL C. DOMȘA red. la „Unirea“ prof. la școala sup. de fete.	AUGUSTIN CALIANI
SILVESTRU NESTOR profesor.	PETRU UNGUREAN
DR. AMBROSIU CREȚIANU profesor.	GEORGIU MUNTEAN
GAVRIL PRECUP profesor.	IOAN F. NEGRUȚIU
IOAN FODOR	TEODOR VANDOR
JACOB MUREȘIANU	ARONU PAPIU
	NICOLAU POP prof. prep.
	EMIL SABO profesor.

IV

Mult stimată domnule Vulcan!

Ca un vechiu cetitor al „Familiei“ cu bucurie me folosese de ocaziunea jubileului de 40 de ani al existenței ei, ca în vr'o câteva cuvinte să-mi exprim impresiunea, ce a făcut asupra mea citirea „Familiei.“

De câteori am luat Familia în mână, și aceasta de un lung șir de ani se întâmplă cu fiecare număr, totdeauna m'a lăsat bine dispus, văzând cum nescăbil transpiră din Familia iubirea neamului românesc și mărirea națiunii române; — scrierile publicate în Familia în cea mai mare parte au fost și sunt de natură de a trezi și cultivă în cetitor iubirea de neam și mândria națională; — deci pot zice că cultul simțului național și răspândirea culturii naționale a fost spiritul conducător al Familiei.

Dar să ne și ferească Dumnezeu de literatură cosmopolită! — aceasta s'o lăsăm națiunilor mari; — noue ni se impune datoria, — și constat, că aceasta datorie totdeauna bine a înțeles-o și conștiincios a implinit-o Familia, că noi pe toate căile și în toate locurile să cultivăm iubirea de neam și alipirea cătră cultura noastră națională; — dorește deci Familiei încă o lungă — lungă viață, ca și de acum înainte să țină viu cultul simțului național și să servească și altora de exemplu în iubirea neamului românesc și a culturii noastre naționale.

Timișoara 7 iunie 1904.

Cu profundă stimă

EMANUIL UNGURIANU.

V

Bpesta 8/VI 1904.

Iubite Dle Vulcan!

Acuma când împlinești 40 de ani în serviciul cel mai activ pe ogorul cultural al neamului românesc; cuvine-se Ție laudă, mărire și închinăciune!

Nu din aceste inse se împletește cununa oferită astăzi de neamul românesc, ei din ideile, din sentimentele și faptele Tale isvorite din o inimă palpitândă pururea pentru tot ce este bine și frumos. Din aceste s'a împletit cununa adusă de un neam recunoscător, ca omagiu de felicitare, pentru a fi pusă pe capul luminat de razele curate ale iubirei de neam.

O frunzuliță verde în aceasta cunună depune și

Al DTale devotat:

SILVIU SUCIU
secretar ministerial.

VI

Societatea Doamnelor Române din Bucovina.

Cernăuți 14 iunie n. 1904.

Mult onorate Domnule!

Dirrecțiunea internatului de fete române din Cernăuți se simte îndatorită, de a Ve aduce cele mai sincere și adânc simțite urări la jubileul de 40 ani al prețioasei reviste „Familia“, în fruntea căreia în decursul acestui șir lung de ani Domnia Voastră a-Ți muncit neobosit pentru dezvoltarea și prosperarea ei.

Dorim ca bunul Dumnezeu să ve Ție încă mulți ani în fruntea acestei reviste în deplină vigoare și sănătate, spre bucuria Românilor literați și cetitori.

Nu putem altfel decât să ne împlinim la aceasta ocaziune încă o datorie sacră, aducând mulțămăita noastră isvorită din inimă pentru deosebita iubire și atențiune ce Domnia Voastră păstrați față de institutul nostru.

Primiți, onorate Domnule, pe lângă mulțămitele noastre sincere, și asigurarea distinciei noastre stime care Ve păstrăm:

Secretara Societății: Directoara internatului:

MINODORA STEFANELLI.

JULITA POPESCU.

VII

Prea Stimată Dle Vulcan,

Jubileul zilei de azi e un moment fericit și pentru societatea „Petru Maior“ a studenților universitari români din Bpesta, pentru că poate să-și exprime și ea sentimentele de venerațiune față de acel bărbat, care a fost cel mai zelos muncitor la întărirea fundamentului acestei societăți.

Recunoștința unei munci de 40 de ani, purtată cu atâta cinste și vrednicie în ogorul culturii noastre naționale a îndemnat și pe membrii acestei so-

cietăți să aducă prinos de alipire față de acest vrednic și venerabil înainte-mergător, drept cuvântător și înțelept cărturar al neamului nostru.

Bucuria zilei de azi e a întregului românism și fiecare suflet românesc se alătură la serbătoarea zilei de azi, care cântă psalmi de preamărire deșeptării și luminării, culturii noastre naționale.

În numele societății „Petru Maior“ deci îmi iau voie a aduce și pe această cale vrednicului apostol al culturii noastre, omagiile unei tinerimi însuflețite și recunoscătoare, dorind ca făclia purtată 40 de ani cu vrednicie și bărbăție, să lumineze și de aci înainte răspândind raze tot mai luminoase și în cercuri tot mai largi.

Pentru societate:

Petroșeni, în 7 iunie 1904.

SEBASTIAN STANCA.
president.

VIII

Ilustre Domnule Redactor!

Eram în floarea vieții. — Terminând cursurile educației mele, bunul Dumnezeu m'a ajutat la ce am dorit: ca să-mi câștig singură pâinea de toate zilele, va să zică ocupai post de învățătoare — și primii o modestă leafă lunară. Ce fericită eram acum! Cel dintîiu lucru îmi fu, ca să abonez „Familia“, pe care cu așa plăcere o cetiam din scoartă 'n scoartă de câte-ori o apucam de undeva. Preferiam mai bine a ceti, a jertfi pentru literatură și cultură, că aceasta este, care-ți nobilitează sufletul și inima, — decât să cheltuească tot numai pe lucruri vanitoase.

Cu câtă nerăbdare mai așteptam ziua sfintei duminici, de oare-ce pe atunci duminica sosită iubita noastră Familia! Cu cât interes mai deslegam ghicirile publicate. Ba și eu me încercam nu odată de fauriam câte o ghiciră și dl redactor — spre marea mea bucurie — mi le și publică. Une-ori și de câte un premiu me împărtășiam — cărți: poezii, romanele de ale domnului redactor — ce, — lucru prea firesc — asemenea îmi serviă de mare plăcere.

De atunci — dar asta numai la urechia domnului redactor o spun — a trecut, durere, două decenii. Și Familia, aceasta bună prietină a mea, de atunci tot mereu o păstrez legată din an în an și acum formează o prețioasă și considerabilă parte a modestei noastre biblioteci familiare.

Oh! câte ore de distracțiune au avut și copilașii — mai cu seamă fetițele mele — resfoind și cetind prin ea în timpul lor liber. Nu eră și nu este nici pentru ei mai mare plăcere, decât când pot să ieie în mână câte un volum de al Familiei și să citească ce e pentru ei mai interesant: poezii, povești noutăți și altele. Așa în unele au aflat ghicirile mele, în alt volum hymenul meu. Se și cunoaște pe unele volume, că au fost mult resfoite.

De câte-ori tineretul de la școalele noastre a aflat isvoare — spre marea lui bucurie — în Familiile mele de demult sau și în cele mai noue la prelucrarea cutărei probleme (ocupație) școlastice-literare. Însuș acesta e un fapt nu chiar de desconsiderat.

Bine ar fi, când iubita Familia nu ar lipsi nici dintr'o casă românească și ar fi cetită cu plăcere de

damele noastre moderne. Altcum cred, că acestea o și citesc, pentru că cari nu o abonează și nu o citesc, acele nu sunt într'adevăr dame moderne.

Să jertfim dar pentru literatură și foile literare să le cetim și să le păstrăm.

Primi-ți ilustre domnule redactor manifestarea deosebitei mele venerațiuni ce Vi-o păstrez.

Să trăiți la mulți ani!

Beiuș, ziua de Rusalii, 1904

EUFEMIA D. ȘTEFANICA.

IX

Venerabile Dle Vulcan!

Din incidentul jubileului de 40 ani al „Familiei“ din și eu — ca unul dintre mulții elevi — a da expresiune feliicitărilor mele călduroase și sincere, precum și devotamentului, recunoștinței și venerațiuni ce Ve păstrez.

Înainte cu vre-o cinci ani de zile — eram de nouesprezece ani atunci — prima mea încercare literară a văzut lumina zilei în „Familia“. Prin publicarea neînsemnatei mele lucrări, predilecțiunea și pasiunea ce manifestam scrisului, din zi în zi a crescut. Urmarea a fost, că în acest restimp de cinci ani, după modestele mele puteri, mi-am făcut datoria față de mama națiune — am depus câteva sacrificii neînsemnate pe altarul literaturii noastre.

Azi, me împărtășesc de deosebita onoare a me numeră între colaboratorii *unicei* reviste românești care timp scurt după deschiderea granițelor culturii românești, ca un soare maiestos a apărut în mijlocul poporului abia deșteptat din somnul cumplitei letargii, abia scăpat de îngrozitoarea selăvie și îbbăgie, și de atunci, în tot momentul, atât la bine cât și la reu, ca o stâncă seculară a stat la locul dat de Provedința cerească.

Ar trebui să scriu volume întregi, dacă, chiar numai în culori palide aş schiță folosul neprețuit ce a avut scumpul nostru neam românesc din munca grea, sevărsită în ogorul literaturii noastre, deci me opresc, și dinâncul inimei mele de român, esclam:

„Români din patru unghiuri! Priviți la dascălul neamului românesc și ve închinați lui! El e acela, care aproape de jumătate de secol muncește în ogorul literaturii noastre! Nu numai noi, ei și moșii și părinții noștri au gustat din rodul muncii lui dătătoare de viață! Priviți-l și înaltați rugăciuni către tronul divinului Creator al universului, ca să-i lungească firul vieții, ca să continue munca începută! Priviți-l și strigați: Onoare dascălului nostru, Iosif Vulcan!“

Becăherecul-mare, 10 iunie 1904.

ALEX. ȚINTĂRIU.

Avis abonaților noștri La dorință generală, voind să publicăm într'un numer tot ce s'a petrecut la jubileul foil noastre, apariția acestui numer — în cuprindere de 3 coale și jumătate — a întârziat câteva zile.

Numerul viitor, iarăș duplu, va apare la 10 iulie st. n.